

‘Kalem Olsun Eli Ol Kâtib-i Bed-tahrîrin’

yahut

Lügat-ı Cûdî’de Yer Alan Manzum Şevâhid Üzerine

FATİH ODUNKIRAN*
BİLAL ALPAYDIN**

“May The Hand Of That Author Who Writes
Incorrectly Wither Like A Pen”

or

About the Verse Samples in *Lügat-ı Cudi*

Ö Z E T

Lügat-ı Cûdî, İbrahim Cûdî Efendi (1863-1926) tarafından kaleme alınmış bir sözlüktür. Eser h. 1332 / m.1913 tarihinde Kitapçı Hamdi tarafından Trabzon’da neşredilmiştir. Lügat, ihtiva ettiği manzum ve mensur şevâhidle döneminde yazılmış lügatler arasında seçkin bir yere sahiptir. Lügat-ı Cûdî’nin yine aynı isim altında Türk Dil Kurumu tarafından 2006 yılında yapılan neşri, eseri ilim âleminin istifadesine sunmuş olmakla birlikte; sıkça karşılaşılan hatâyâ-yı fâhişe sebebiyle eserden ümit edilen fayda imkânsız bir hale gelmektedir. Bu makalede, Lügat-ı Cûdî’de yer alan Arabî yahut Fârisî manzum şevâhidin tercümeleri ile Türkçe manzum şevâhidde yer alan hatalar tespit edilmiştir. Muhtelif başlıklar halinde tasnif edilen bu hatalar, çalışmanın sonunda verilen bir “yanlış-doğru cetveli” ile tamamlanmaktadır.

ANAHTAR KELİMELE R

Lügat, Cûdî, Lügat-ı Cûdî, şevâhid, eleştir i.

A B S T R A C T

Lügat-ı Cudi (The Dictionary of Cudi) is prepared by İbrahim Cudi Efendi (1863-1926). It is published in Trabzon by Kitapçı Hamdi (Hamdi the Book Dealer) in 1913. The dictionary has a distinctive place amongst the dictionaries prepared at its time because of the verse and prose samples it contains. Lügat-ı Cudi, was published by Turkish Language Association in 2006 and presented to the use of scholars; however it is impossible to use it efficiently because of the inherent big mistakes. The mistakes in the translation of Arabic and Persian verse samples and the Turkish samples are identified in this article. These mistakes that are classified under several titles are completed with a “right / wrong table” at the end of the study.

KEYWORDS

Dictionary, Cudi Lügat-ı Cudî, samples, criticism.

* Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul (fatih341986@hotmail.com).

** Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul (bilalalpaydin@hotmail.com).

İbrahim Cûdî Efendi (1863-1926), Trabzon'un son dönemde yetiştirmiş olduğu önemli simalardan biridir. Babası Yomralı Hacı Mehmed Efendi'nin nezaretinde ilim tahsiline başlayan İbrahim Cûdî Efendi, hayatını öğrenmeye ve öğretmeye adanmış bir ilim adamıdır. Telif ettiği eserlerin birçoğunun ders kitaplarından oluşması ve farklı okullarda almış olduğu vazifeler, bunun en kuvvetli delilleridir. Ayrıca Cûdî mahlasıyla, Türkçe şiirler söyleyen şâirimiz, Arapça ve Farsçaya da bu dillerde şiir söyleyecek derecede vâkıftır. Ders kitaplarının yanı sıra kaleme aldığı eserleri arasında *Nevâdir-i Nefise* (Trabzon 1309), *el-Kenzü'l-esnâ fi Şerhi'l-esmâi'l-hüsnâ* (Trabzon 1325), *el-Haytu'l-ebiyaz yahut Ramazan Vâizi* (Trabzon 1328), *Târîh-i Enbiyâ ve İslâm* (Trabzon 1328) ile *et-Tarâ'if ve'z-zarâ'if* (Trabzon 1331) gibi çalışmaları bulunan yazarın, müretteb bir divanı henüz elimizde mevcut değildir. Bununla birlikte muhtelif mecmualarda, gazetelerde şiirleri olduğu bilinmektedir (Uzun 1993: 81-82). Son yapılan çalışmalarda şâirin mezar kitâbelerinde hakkedilmiş şiirleri de tespit edilmiştir (Nefes 2007: 24-25).

İbrahim Cûdî Efendi'nin yukarıda sayılan eserlerinin haricinde, en önemli eseri *Lügat-ı Cûdî* ismi altında kaleme aldığı sözlüktür. Lügate madde başı olarak alınan kelimelerin ekseriyeti Arapça olup ikinci sırayı ise Farsça kelimeler almaktadır. Yaklaşık 14.000 kelimeyi içeren eserde, Türkçe kelimelerin madde başı olarak alınmadığı dikkat çeken bir husustur. Bu eserin, şevâhid noktasındaki zenginliği gözden kaçmamalı ve bizzat müellif tarafından dile getirilen, kelimelerin hangi yapılarda ne surette kullanılması gerektiğine dair uyarı ve teklifler dikkate alınmalıdır.

Lügat-ı Cûdî, Türk Dil Kurumu'nun Türkiye Türkçesi Sözlükleri Projesi çerçevesinde eski sözlüklerin yayına hazırlanması çalışmaları için Prof. Dr. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu ve Nicolai Tufar'dan oluşan bir heyet tarafından Latin harflerine aktarılıp alfabetik olarak tekrar dizilmiştir. Bu çalışma 2006 yılında Türk Dil Kurumu'nun bünyesinde ilim âlemine sunulmuştur. Elbette ki eserin Türk Sözlükçülüğü için çok önemli hatta kanaatimizce istisnâî bir yeri vardır. Lâkin bu çalışma ihtiva ettiği hataların çokluğu ve kabul edilemezliği ile araştırmacıları zor bir duruma sokmuştur. Eserin neşrini müteakip İlyas Karslı tarafından kaleme alınan tenkit yazısı, bu hataların ne kadar vahim surette olduğunu -temelde

Arapça kelimeleri esas tutarak- gayet açık bir şekilde bildirmektedir (Karslı 2007: 32).

İlyas Karslı tarafından kaleme alınan yazı eserin tekrar gözden geçirilerek neşredilmesi gereğini ortaya koymuştur. Fakat geçen yıllar içerisinde elden ele dolaşan bu yanlışlarla dolu çalışma üzerinde herhangi bir tashihe gidilmemiştir. Yukarıda temas ettiğimiz üzere, eserde bulunan zengin şevâhid kadrosunun, ekseriyetle manzum olması hasebiyle ayrı bir ehemmiyeti haizdir. Klasik Türk edebiyatından pek çok şâirin mısra, beyit veya kıtalarının yer aldığı lügat, bu haliyle edebiyat araştırmacılarının da dikkatini celb etmektedir. Ayrıca kamusun metin neşirlerindeki önemine inanmamızdan dolayı eserin bu halde okuyucular tarafından kullanılmasını tehlikeli bir vaziyet olarak addediyoruz. Çünkü yapılan metin neşirlerinde me’ haz olarak kullanılan bir eser, hata kabul edemez. Aksi takdirde hem metinleri günümüz alfabesine aktarma esnasında hem de manalandırma sürecinde çok ciddi meseleler, problemler orataya çıkacaktır. Belki de bu eserde yer alan hatalar pek çok kişiyi yanlış yönlendirmiş ve adeta bir müsebbib-i hatâyâ mesabesinde kalmıştır.

Bu makale, yapılan neşrin ne kadar ciddi yanlışları barındırdığını göstermek ve Lügat’ın edebî cephesini de gözler önüne sermek maksadıyla Arabî yahut Fârisî manzum şevâhidin tercümelere ile Türkçe manzum şevâhidi ele alarak bu örneklerde yer alan hataları tespit ve tasnife tabi tutma ihtiyacından doğmuştur. Ama bu hataların yanında *Lügat-ı Cûdî*’nin “Mukaddime”sinin ve sözlüğün yapısı hakkında bilgiler veren “Bazı İhtârât” başlığı altında verilen kısmın yapılan neşirde bulunmamasını da bir zuhûl eseri olarak kabul edip aşağıya derc ediyoruz:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الحمد لله العلى العظيم الذى تتلاشى اللغات فى وصف كبريائه. الكرميم الرحيم الذى
 تتفانى العبارات دون حصر آلائه. "سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُقُولُونَ غُلُوًّا كَبِيرًا". و صلى الله
 على من ارسل بالحق بشيراً و نذيراً. وعلى آله و صحبه اجمعين.¹

¹ Azamet sahibi ve yüce Allah’a hamd olsun ki affedici ve cömert olmak O’na mahsustur. O’nun nimetleri hadsizdir. “O (Allah), onların söylediklerinden münezzehtir, üstündür, yücedir ve büyüktür.” (17, İsra, 43. ayet). Salat ve selam yüce Allah’ın hakkıyla gönderdiği müjdeleyici ve haberci olan Hz. Muhammed ile tüm aile ve ashabının üzerine olsun.

Bu eser-i nâcizin bâ'is-i yegâne-i tahrîri, mahzâ lisânımızın iki şeh-bâl-i ihtîşâmı olan 'Arabî vü Fârisî lisânlarına öteden beri rûhen beslemekde olduğum meyl-i ahkarânedir, incizâb-ı kem-terânedir.

Bu meyl, bu incizâb, mu'ahharan Kitâpçı Hamdî Efendi birâderimiz tarafından dahi biraz okşanmakla 'abd-i 'âcize bir cesâretidir uyanıverdi. Bu cesâretle artık 'acz u hakâretime bakmayarak, hîçî-i kifâyetimi düşünmeyerek varsın nev-resîdegân-ı ümmet elinde bir lügatim de benim bulunsun dedim. Şu eseri vücûda getirdim. Eser, bir bidâ'at-i müzcât mahsûlü olmak, ya'nî eser-i ahkarî bulunmak hasebiyle vâkî'an hakîrdir, nâkısı'l-'ayâtdır. Fakat 'ömr-i 'azîzimden bi'l-ifrâz tahrîrine hasr etdiğim zamânlar, 'ale'l-husûs mümkün olduğukadar te'mîn-i sıhhat u metânetine sarf etdiğim emekler pek hatîrdır, kıymetdârdır. Bu cihetle eserim yine bir kıymeti hâ'izdir.

Ebnâ-yı nev'imiz ma'lûm. Tabâyî' muhtelif, kâbiliyyât mütefâvit, ihtisâsât mütebâyin. Ve'l-hâsil herkes bir hâci-seye ma'kes. Binâberîn ba'z-ı kalblerde "bu lügat bolluğunda bu lügatin ma'nâ-yı tedvîni ne idi" zemîninde bir su'âlin ihtizâz-nümûn olacağını tahmîn ederim. Fakat hakk u insâfa muvâfık göremem, zîrâ müselle-mât umûrundandır ki şu 'âlemde herşey esbâb-ı tekemmülünün telâhuku nisbetinde tekemmül edegelmişdir. Bir fennin müdevvenâtı ki o fennin esbâb u vesâ'il-i tekemmülüdür ne kadar çoğalırsa o fende âsâr-ı tekemmül o kadar inbisât bulur, şa'şâ'alanır. Çünkü bunların, bir fen müdevvenâtının; tarh-ı zevâ'id, zamm-ı fevâ'id, islâh-ı sehviyyât, telâfî-i mâ-fât, izâle-i ibhâm, tavzîh-i merâm, istiksâ-yı hakâyık, istikrâ-yı dakâyık vesâire vesâire nukât nazarından herbiri aharın lâ-cerem mütemmimidir, mükemmilidir. Binâ'en 'alâ zâlik su'âl-i mezkûr mündefî'demektir. Hattâ "bu kadar insân bolluğunda insân yetişdirmenin ma'nâsı ne?" su'âl-i bû'l-'acebinden daha 'acîbdir, daha garîbdir.

Lügat yazmak zannolunduğukadar kolay değilmiş. Bir emr-i 'asîr imiş. Bilmiyordum. Tahrîre başlayınca anladım. Fî'l-vâkî' ortada bir takım yeni yeni lügatler var.

Fakat hayfâ ki me'haziyyet i'timâdını hâ'iz olanları pek az. Her kelime için ümmehât-ı mu'tebereyi tettebbu' ise bir emr-i 'azîm. İşte fakîri en ziyâde it'âb eden cihet de bu olmuştur. Ya'nî ümmehât-ı mu'tebere yoklanmıştır. Hattâ tahkîki için sâ'atlerle uğraşdığım kelimât pek çoktur. Her ne ise esnâ-yı tahrîrde ara sıra dağdağa-nümûn olan 'usretlere ² "إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا" nazm-ı celîlîni siper edinecek üftân u hîzân yoluma devamla bi-'avnillâhil'l-Meliki'l-Mennân lügatime hitâm verdim. ³ "وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ ⁴ "وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ" dedim.

Hatî'ât-ı vâkî'amun erbâb-ı 'ilm ü 'irfândan beklediği şudur: Safh-ı cemîl, safh-ı cemîl, ⁴ "وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ".

Trabzon Muhyiddîn Mahallesi, 12 Muharremü'l-harâm sene 1332 (11 Aralık 1913).

El-fakîru ileyh 'azze şânuhu
İbrâhîm Cûdî

Bazı İhtârât

1. 'Arabî lügatlere işâret konulmaz. Fârisî lügatlere (ف) işâreti konulur. "İstîlâh-perdâz" gibi 'Arabî ve Fârisî'den mürekkeb lügatlere (ع ف), cüz'-i Fârisîsi mukaddem olur-
sa (ع ف) işâreti vaz' olunur.

On iki punto ile ya'nî küçük hurûf ile yazılan mürekkeb lügatlere işâret vaz' olunmaz. Bu gibi mürekkebât hep Fârisî i'tibâr olunur. Ma'mâfih bunların müteferri' olduğu asıl işâretlidir.

2. Lügâtın bir kısm-ı mühimminin mevâki'-i isti'mâlî meseller îrâdıyla gösterilir. Manzûm meseller, kâ'illerinin isimleriyle gösterilir. Kâ'ili mechûl olanlara (لا) işâreti vaz' olunur. Kâ'ili gösterilmeyen, (لا) ile işâretlenmeyen bi'l-cümle ebyât ve mesârî' 'abd-i 'âcizindir.

² 94, İnşirâh, 6. ayet: Muhakkak ki zorluk ve kolaylık beraberdir.

³ 2, Bakara, 124. Ayet: Ve İbrâhîm'i Rabbi kelimelerle imtihan etmişti. Nihayet (imtihan) tamamlanınca da...

⁴ 33, Ahzâb, 4. Ayet: Ve Allah hakkı söyler. Ve O, (Kendine ulaştırın) yola hidayet eder.

Mesel işâreti şudur:

3. ‘Arabî ve Fârisî misâllerin tercümeleri yanları başına yazılır. “Haşr” lafzında olduğu gibi tercümelerin ba’zen mevzûn olarak yazıldığı da vardır.”

Yukarıda tam metnini verdiğimiz *Lügat-ı Cûdî*’nin mukaddimesi, İbrahim Cûdî Efendi’nin okuyucusuyla yaptığı bir hasbihal gibidir. Arap ve Fars lisanlarına karşı içten içe beslediği muhabbet ile yakın dostu Kitapçı Hamdi Efendi’nin teşvikleri yazarımızı böyle bir lügat yazma konusunda cesaretlendirmiştir. Eserin mukaddimesinde temas ettiği üzere dönemde pek çok lügat bulunmakla birlikte yeni bir lügatın hazırlanmasının faydadan hâlî olmayacağını düşünmektedir. Dönemindeki pek çok lügatın varlığına rağmen yeni bir lügat hazırlamasından dolayı zuhur edebilecek muhtemel tenkit yahut soruları yine bu mukaddimedeki izale eden Cûdî, lügat yazmanın ne kadar meşakkatli bir mesele olduğuna da temas etmektedir.

“Bazı İhtârât” başlığı altındaki kısımda, lügatin yapısı hakkında birtakım teknik bilgiler verilmektedir. İbrahim Cûdî Efendi kelimelerin anlamlarını daha iyi açmak için kullandığı meseller hakkında şu ifadeleri kullanır:

“Manzûm meseller, kâ’illerinin isimleriyle gösterilir. Kâ’ili meçhûl olanlara (ل) işâreti vaz’ olunur. Kâ’ili gösterilmeyen, (ل) ile işâretlenmeyen bi’l-cümle ebyât ve mesârî ‘abd-i ‘âcizindir.”

diyerek *Lügat-ı Cûdî*’deki isimsiz şiirlerin bizzat müellifin kaleminden çıkmış olduğunu bildirmektedir. Eser bu özelliği ile farklı bir kıymet kazanmaktadır.

Çalışmamızda, mevcut neşirde yapılmış olan hataları muhtelif başlıklar altında vermeye çalıştık. Böylelikle düşülen hataların sebepleri de gösterilmiş oldu. Birtakım örneklerle de desteklediğimiz bu bölümün akabinde, şevâhidlerdeki hataları ve bunlara mukabil yapılan tashihleri gösteren yanlış-doğru cetveli gelmektedir. Bu cetvelde, *Lügat-ı Cûdî*’nin m.1913 tarihli neşrinde görülen yahut tespit edilen ve bu neşrin “hata-savab” cetvelinde de gösterilmeyen hata ve eksiklerin, tarafımızdan yapılan yanlış-doğru cetvelinde köşeli parantez [ ] içine alınarak tashih edilmesi yoluna gidilmiştir.

1. Veznin Dikkate Alınmamasından Dolayı Meydana Gelen Hatalar

Vezin, manzum metinlerin doğru okunmasında belirleyici olan ölçütlerden biridir. Arap harfli metinlerin Latin alfabesine aktarılması esnasında, veznin dikkate alınmamasından dolayı ortaya çıkan hatalar da metin neşrinde eleştiriye sebep olan hususlardandır. Aşağıda verdiğimiz örnekler bu çerçevede ele alınarak seçilmişlerdir.

a.) Aruz vezninin en çok rağbet gören kalıplarından olan Remel bahrinin *Fâ ilâtün / Fâ ilâtün / Fâ ilâtün / Fâ ilün* vezniyle yazılan aşağıdaki beyitte, veznin dikkate alınmamasından kaynaklanan bir hata görülmektedir:

*“Reh-nümâ-yı hak olur mahfûz kahr-ı rûzgâr
Müncelîdir bu hakikat şem’a-i fânûsdan”* (s. 284)

Beytin ilk mısraındaki “hak” kelimesi, Arapça olup aslında muzâ‘af bir kelimedir ve “hakk” şeklinde okunmalıdır. Bazen vezin gereği “hak” şeklinde okunup yazılsa da yukarıdaki beyitte de gerektiği gibi “hakk” şeklinde aslına uygun olarak okunmalı idi. Böylelikle vezin gereği ikinci tef‘ilede ihtiyaç duyulan kapalı hece (*Fâ ilâtün*) temin edilecektir. O halde beyit aşağıdaki şekilde okunmalıdır:

*“Reh-nümâ-yı **hakk** olur mahfûz-ı kahr-ı rûzgâr
Müncelîdir bu hakikat şem ‘a-i fânûsdan”*

Ayrıca yine ilk mısrada yer alan “mahfûz kahr-ı rûzgâr” ibaresindeki tamlama hatası da dikkati çekmekle beraber bu hususu farklı bir başlık altında değerlendirmeye tabi tuttuk.

b.) Yukarıdaki maddede temas ettiğimiz gibi muzâ‘af kelimelerin veznin dikkate alınarak okunmaması hataya sebebiyet verdiği gibi aksi durumlar da söz konusudur. Aruzun Hezec bahrinden olan *Mef‘ülü / Mefâ ilü / Mefâ ilü / Fe ‘ülün* kalıbı ile yazılan aşağıdaki beyit bu hususa güzel bir örnek teşkil etmektedir:

*“Mir’ât-ı hakkız Hakkı görür bizde basîrân
Hod-bînlerin amma gözüne câm-ı şikestiz”* (s. 326)

Yine “hakk” kelimesi üzerinden göstereceğimiz hata, kelimenin muzâ‘af olarak okunması sonucunda ihtiyaç duyulan açık hecenin ortadan kalkması ile meydana gelmiştir. Hâlbuki ikinci tef‘ilenin açık bir hece ile başlama zarurietiyi (*Mefâ‘îlü*) kelimenin hakikî telaffuzunu tebdil edip “hak” şeklinde okumaya mecbur etmektedir. Bu zaruret gereği beyit şöyle okunmalıdır:

“Mir’ât-ı **Hak’ız** Hakk’ı görür bizde basîrân
Hod-bînlerin ammâ gözüne câm-ı şikestiz”

c.) Vezinle alakalı hatalardan biri de birden fazla telaffuzu mevcut olan Farsça kelimelerde hangi telaffuzun vezin için daha isabetli olacağını tespit edilemeyiştir. Hezec bahrinin *Mef‘ûlü* / *Mefâ‘îlü* / *Mefâ‘îlü* / *Fe‘ûlün* kalıbı ile yazılmış olan aşağıdaki mısra da görülen hata bu hususa bir örnek teşkil etmektedir:

“Mağlûp olur peşeye Nemrûd-i mübâhî” (s. 351)

Farsça’da sivrisinek anlamına gelen “پشه” kelimesinin iki farklı okunuşu bulunmaktadır. Bazen vezin gereği “peşe” ve bazen de “peşşe” şeklinde okunabilen bu kelimenin yukarıdaki mısra için uygun olan telaffuzu –vezin esas alınarak– “peşşe” olmalı idi. İkinci tef‘ilenin (*Mefâ‘îlü*) olması kelimenin “peşşe” şeklinde telaffuz edilmesini gerektirmiştir. Mısra şu şekilde okunmalıdır:

“Mağlûb olur peşşeye Nemrûd-ı mübâhî”

2. Farsça Tamlamalarda Meydana Gelen Hatalar

Osmanlı Türkçesi’nde yoğun olarak kullanılan Farsça isim ve sıfat tamlamalarının doğru olarak tespit edilememesi de metin neşri alanında sıkça yapılan hatalar arasındadır. Latin harflerine aktarılan metnin yalnızca yanlış okunmadığını ayrıca yanlış anlaşıldığını da okuyucuya hissettiren bu tarz hatalar elbette mazur görülemez. Lügat-ı Cûdî’de çok sayıda örnekleri ile karşılaştığımız bu hatalardan aşağıya yalnızca üçünü alıyoruz.

a.) Hâfız-ı Şîrâzî’ye ait bir beytin tercümesi içinde yer alan aşağıdaki cümlede, Farsça tamlamanın doğru şekilde oluşturulmamasından kaynaklanan bir hata görülmektedir.

“İ’tibâr-ı hüsn ma’âdedir, hüsn-i ma’âşa değildir.” (s. 287)

Tercümede asıl söylenmek istenen manayı “İtibar edilen ve önemli olan, akıbetin güzel oluşudur; güzel bir hayat sürmek değildir.” şeklinde günümüz Türkçesi’ne aktarabiliriz. Fakat ibarede “hüsn” ile “ma’âd” kelimeleri arasında bulunması gereken izafet kesresi “i’tibâr” ve “hüsn” kelimeleri arasına konulmuştur. Mananın bozulmasına sebep olan bu hata, cümlenin aşağıdaki şekilde okunması ile tashih edilebilir:

“İ’tibâr hüsn-i ma’âdedir, hüsn-i ma’âşa değildir.”

b.) Manzum metinlerde izafetsiz olarak okunması gereken kelimelerin izafetli okunması da Lügat-ı Cûdî’de sıkça karşılaştığımız hatalardan biridir. Hem mananın doğru olarak anlaşılabilmesi hem de veznin bir gereği sanılarak izafet kesresi getirilerek okunan beyitlere örnek olmak üzere şu beyit ele alınabilir:

“Mevzûn-ı kaddi ar’ar-ı gülzâr-ı nazm ü nesr
Nâzik miyânı vâsita-i cünbüş-i hayâl” (s. 319)

Bahr-ı Muzâri’ kalıplarından olan *Mef’ûlü Fâ îlâtü Mefâ îlü Fâ îliün* kalıbı ile yazılmış olan beyitte “mevzûn”, kadd yani boyun bir sıfatı olarak ele alınmalı idi. Fakat muhtemelen hem mana dikkate alınmadı hem de ilk tef’ilede gerekli olan açık hece, izafet kesresi konularak elde edilmek istendi. Hâlbuki “mevzûn” kelimesinin ikinci hecesinde yapılacak bir imâle-i memdûde, lâzım olan açık heceyi verecektir. Bu hususlar göz önüne alındığında beyit şu şekilde okunmalıdır:

“Mevzûn kaddi ar’ar-ı gülzâr-ı nazm ü nesr
Nâzik miyânı vâsita-i cünbüş-i hayâl”

c.) Manzum metinlerde yer alan Farsça tamlamaların, mana ve vezin gibi iki temel unsurun dikkate alınmadan okunması neticesinde birleşik bir yapı zannedilmesi ve bu surette okunmaları da düşünülen hatalar arasındadır. Bu hususa örnek olarak şu beyiti verebiliriz:

“Müdârâdır medâr-ı mülk-dâra
Medâr-ı mülk-dâradır müdârâ” (s. 355)

“Mülk-dâra” olarak okunan bu ifade hem ma’nen hem de veznen hatalıdır. Çünkü beyitin siyak u sibakından dolayı “hükümdarın ülkesi” olarak anlamamız gereken bu ifade, aslında Farsça bir isim tamlamasıdır. Fakat özellikle mana göz ardı edildiği ve vezne de dikkat buyrulmadığı için okuma hatalı olmuştur. Doğrusu aşağıda verildiği gibidir:

“Müdârâdır medâr-ı **mülk-i dârâ**
Medâr-ı **mülk-i dârâdır** müdârâ”

3. Arapça Tamlamalarda, İbarelerde Meydana Gelen Hatalar:

Osmanlı Türkçesi, birçok dilin söz varlığını bünyesinde taşıyan, onları hazmeden bir görünüm arz etmektedir. Bu diller içerisinde Arapçanın, Farsçanın etkisi diğerleriyle kıyas kabul etmeyecek kadar derindir. Osmanlı Türkçesinde, Türkçe kelimelerin imlasında her ne kadar farklı tercihler mevzubahis ise de Arapça kelimelerin yazımında bir o kadar Arapçanın kâidelerine sıkı sıkıya bağlı kalınmış ve aynı kelimeyi farklı şekillerde yazmaktan kaçınılmıştır. Bu durum, Arapçanın Kur’ân dili olması ve Osmanlı şâirlerinin çok sayıda Kur’ân âyetlerinden ve hadislerden iktibâs yapmalarından da kaynaklı bir durum olsa gerektir. Dolayısıyla Osmanlı şiirinde yazılmış olan Arapça birtakım ibareler, mısralar, beyitler okunurken onların âyetten, hadisten iktibâs yahut kelâm-ı kibâr ya da mülemmânın bir parçası da olabileceği zihinden uzak tutulmalıdır. Aksi takdirde okuyucunun, şâirlerin onlara kurmuş olduğu söz tuzaklarına yakalanması kaçınılmaz olacaktır.

a.) Fuzûlî’nin Beng ü Bâde’sinden alınmış olan “Ey her idrâk sahibinin, sıfatında hayran olduğu (Allâhum), ‘Seni zatına yakışır şekilde bilmedik.’” şeklinde günümüz Türkçesine çevrilebilecek,

*Ey sıfâtında **hîre** her müdrik
Mâ-‘arefnâke hakka ma‘rifetik*

beytinin

Ey sıfatında hîre her müdrik
Mâ-arefnâk, hak-ı marifetin (s.176)

şeklinde okunması Arapçadan yapılan iktibâsların dikkate alınmamasından kaynaklı bir hata olarak değerlendirilebilir. Beytin ikinci mısraı olan “Mâ-‘arefnâke hakka ma’rifetik” ibaresi hadis-i şeriften alıntıdır ve şu anlama gelmektedir: “Ya Rab, Seni zatına yakışır şekilde bilmedik.”

b.) Âyetten yapılmış iktibâsa örnek olarak gösterebileceğimiz;

Vaslın bana hayat verir firkatın memât
Sübhâne hâli halâkü’l-mevtü’l-hayât (s.169)

beytinin ikinci mısraı Kur’ân-ı Kerîm’in Mülk Sûresinin ikinci âyetinden iktibastır. Dolayısıyla beytin şu şekilde okunması gerekmektedir.

Vaslın bana hayât verir firkatın memât
Sübhâne hâlîkî “halake’l-mevte ve’l-hayât”⁵

4. Kelimelerin Yanlış Okunması Neticesinde Meydana Gelen Hatalar

Osmanlı Türkçesi temelde, el sine-i selâse olarak tabir edilen üç dile yani Arapça, Farsça ve Türkçe’ye dayanan ve bu dillerin kelime hazineleri ile ifade kabiliyetini arttıran bir yazı dilidir. Bu üç dilden gelen kelimelerin imlâ noktasında benzerlikleri –bir kelimenin birden fazla şekilde okunabilmesi durumu– Osmanlı Türkçesi ile yazılmış metinler üzerine araştırma yapan mütehasısların nazar-ı dikkatinden katî surette kaçmamalıdır. Aksi takdirde “fâhiş” tarzda pek çok hata zuhur edecektir. Lügat-ı Cûdî’de yer alan hataların bir kısmı da sözünü ettiğimiz hassas durumun göz ardı edilmesi neticesinde meydana gelmiştir.

a.) Her metin –manzum veya mensur olsun– bir manayı ifade etmek için kaleme alınır. Okunan metin, sağlam bir mana zeminine oturtulmadan çevrilirse elbette ki hatalar meydana gelecektir. Aşağıdaki beyit bu tarzda ele alınabilir:

“Dil müstenid-i dürr-i Hudâdır
Vâreste-i minnet-i sevâddır” (s. 378)

⁵ 67, Mülk, 2. Ayet. “Hanginizin daha güzel iş ortaya koyacağını denemek için, ‘ölümü ve hayatı yaratan O’dur’. O azîzdir, gafurdur (üstün kudret sahibidir, affı ve mağfireti boldur).”

Yukarıdaki beytin nesre çevirisi ise şöyle olacaktır: “Allah’ın incisine dayanan gönül, karanlığın minnetinden kurtulacaktır.” Beyit bu haliyle herhangi bir mana ifade etmemektedir. Her ne kadar veznen bir hata yoksa da mana noktasındaki “fâhiş” hata dikkatlerden kaçmayacaktır. Daha önce de temas ettiğimiz gibi Osmanlı Türkçesi metinlerinde yer alan bazı kelimeler birbirinden farklı şekillerde okunabilmektedir. İlk mısradaki “در” kelimesi hem Arapça “dürr” hem de Farsça “der” kelimelerinin okunuşu için uygun bir imlâya sahiptir. İmlâ noktasında ortaklık gösteren kelimelerin okunmasında en doğru rehber, mana olacaktır. Eğer ilk mısradaki kelime kapı anlamına gelen “der” şeklinde okunsa idi mana anlaşılacaktı.

Ayrıca aynı tarzda bir hataya da ikinci mısradaki tesadüf ediyoruz. “سوادر” şeklinde yazılan kelime “sevâddır” şeklinde okunmuş, halbuki kelime “sivâdır” olarak okunmalıydı. Netice itibarıyla beyit şöyle tashih edilebilir:

“Dil müstenid-i **der**-i Hudâ’dır
Vâreste-i minnet-i **sivâdır**”

b.) Lügat-ı Cûdî’de yer alan hataların bir kısmı dikkat eksikliğinden kaynaklanmış olmalıdır. Manaya dikkat edildiği takdirde pek çok hatanın önüne geçileceği muhakkak olup aşağıda verilen mısradaki yapılan hata buna bir örnektir:

“Zanneder sükkân-ı geştî sâhil-i deryâ bürür” (s. 487)

Bu mısran yanlış okunduğunu -tabiatıyla yanlış anlaşıldığını- tespit etmek için vezin yerine mana esas tutulmalıdır. Evvelâ “geştî” olarak okunan kelime hatalıdır. Çünkü “geştî” Farsça’da “gece bekçisi; gezip dolaşma” gibi anlamlara gelir. Hâlbuki gemi anlamına gelen “keştî” kelimesi söz konusudur. İkinci hata “bürür” olarak okunan kelimeye zuhur etmiştir. Muhtemelen Arap alfabesindeki “b” harfi ile “y” harfinin tefrik edilememesi neticesinde düşülen bu hata, manayı da ifsad etmiştir. Mısra aşağıda görüldüğü üzere okunmalıdır:

“Zanneder sükkân-ı **keştî** sâhil-i deryâ **yürür**”

c.) Aşağıda verilen hatada da aynı şekilde dikkatsizlik bariz bir surette görülmektedir. Her ne kadar “کلام” “kelâmım” kelimesi Eski Ana-

dolu Türkçesi döneminde “gelemem” şeklinde dahi –ki bu durum daha çok nazımda hecenin kapalı olması gerektiğini belirtmek amacıyla kullanılır– okunmaya müsaitse de mısraın XVII. yüzyıl divan şâirlerinden Nef’î’ye ait olması ve eleştiriye konu edilen eserin XX. yüzyılın başlarında neşr edilmesi hesaba katılırsa böyle bir okuma yapılmasının veznen ve manen mümkün olmayacağı âşikârdır.

“Gelemem ser-te-ser şerh-i mezâyâ-yı tecellâdır” (s. 534)

“Kelâmım ser-te-ser şerh-i mezâyâ-yı tecellâdır”

5. Metnin Kendisinden Kaynaklanan Hataların Tekrarı yahut Metin Tamiri

Yazma yahut matbû metinlerin doğru bir şekilde tespitinde karşımıza çıkan bir başka mânia ise bizatihi metnin kendisinden kaynaklanan hatalardır. Metin neşirlerinde metnin tamir edilmesi ile aşılması hedeflenen bu tarz hatalar, araştırmacı tarafından tashih edilmediği yahut ma’kul bir teklifle yeniden okunmadığı takdirde metinden umulan istifadeyi imkânsız kılar. Matbû’ metinlerdeki hatâ-savâb cedvelleri her ne kadar bu tarz mürettib hatalarının bir kısmını ortadan kaldırsa da metnin tamamını kapsayacak sûrette olmayabilir. Bu aşamada metnin daha dikkatli okunması gerekmektedir. Bu hususun Lügat-ı Cûdî’de göz ardı edilmesiyle ortaya çıkan hatalar aşağıda verilmiştir:

a.) Hatâ-savâb cedvelinde yer verilmemiş olan aşağıdaki mısrada, veznin delâletiyle eksik olan hece tamamlanacaktır.

“Kan döker çeşm hayal ettikçe hevl-i mahşeri” (s. 285)

Remel bahrinden Fâ ilâtün / Fâ ilâtün / Fâ ilâtün / Fâ ilün kalıbı ile yazılmış olan, Fuzûlî’ye ait bu mısradaki ikinci tef’ilenin ilk hecesinin eksikliği dikkat çekmektedir. Her ne kadar mana da metnin tamirinde etkili olabilirse de bu örnekte veznin daha sarîh bir surette hataya işaret ettiği görülür. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki eğer söz konusu metin –manzûm yahut mensûr olsun– daha önce neşri yapılmış bir metin ise muhakkak daha önce yapılmış çalışmalara bakmak gerekir. Netice olarak mısra şöyle okunmalıdır:

“Kan döker çeşm[im] hayâl etdikçe hevl-i mahşeri”

b.) Aşağıda verilecek örnek beyitte, anlam dikkate alınrsa eksik olan hecenin varlığı kolayca anlaşılacaktır.

*“Nâdânlar eder sohbet-i nâdânla telezzüz
Dîvânelerin hem-demi dîvân gerektir” (s. 483)*

Ziyâ Paşa'ya ait bu beyitin ikinci mısramda görüldüğü üzere “dîvân” olarak dizilmiş olan kelime, hem ma'nen hem de veznen hatalıdır. Beyitte verilmek istenen mesaj düşünülürse kelimenin “dîvâne” olarak okunmasının ne kadar elzem olduğu görülecektir. Basit bir mürettip hatası olarak görülebilecek olan bu eksik hece, beyitin yazıldığı *Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün* kalıbının da yardımıyla daha açık bir surette teşhis edilebilir.

*“Nâdânlar eder sohbet-i nâdânla telezzüz
Dîvânelerin hem-demi dîvân[e] gerektir”*

c.) Bu başlık altında son örnek olarak aşağıdaki mısra verilebilir:

“Devr eylecek bezmde akdâh-ı pey-â-pey” (s.434)

Mısram ikinci kelimesindeki hata, yalnızca mana yahut vezin esas alınarak değil, dil bilgisi kaideleri takip edilerek de tespit edilebilirdi. Ayrıca “akdâh-ı pey-â-pey” şeklinde okunarak; var olmayan bir tamlamanın zuhur ettiği görülmektedir. Bütün bunlar dikkate alınarak metin şu şekilde tamir edilmelidir:

“Devr eyle[y]ecek bezmde akdâh pey-â-pey”

6. Manzum İbarelerin Mensur Olarak Değerlendirilmesinden Kaynaklanan Hatalar:

Lügat-ı Cûdî, bünyesinde birçok manzum ve mensur şevâhidi barındıran bir lügattir. Ancak yapılan neşirde bazı beyitlerin nesir gibi değerlendirilip beyit halinde değil de cümle hâlinde yazıldıkları çokça şahit olunan bir durumdur.

Yanlış: Hâke mi inmiş âsumânâyâ bu ne âlem ne neş'e-i ulyâ
(s.21)

Doğru: Hâke mi inmiş âsumân âyâ
Bu ne 'âlem ne neş'e-i 'ulyâ

- Yanlış: Birdir dedi, âşinâ-yı vahdet sırr-ı ahdiyyet-i ahmediyyet (s.21)
- Doğru: Birdir dedi âşinâ-yı vahdet
Sırr-ı ahdiyyet Ahmediyyet
- Yanlış: Ey aşk bildiğin gibi yak yık derûnumu bir kimsesiz belâ-zedenin hânümânıdır. (s.157)
- Doğru: Ey ‘aşk bildiğin gibi yak yık derûnumu
Bir kimsesiz belâ-zedenin hânümânıdır

7. Metnin Osmanlıca Baskısında Olduğu Halde Yapılan Neşir- de Kelime yahut Eklerin Yazılmamasından Kaynaklanan Hatalar:

Bu başlık altında vereceğimiz hatalar herhangi bir izaha gerek duymaksızın özensizlikten dolayı atlanan, atlanılan ancak anlam ve vezne de halel getiren hatalardır. Bu örneklerden bir kısmını buraya alıyoruz:

- Yanlış: İşve vü naz ile ref ettin gam u endûhu
Sihir ile bîgâne kıldın âşinâlardan beni (s.21)
- Doğru: ‘İşve vü nâz ile ref’ etdin gam u endûhumu
Sihir ile bîgâne kıldın âşinâlardan beni
- Yanlış: Penbe-i dâğ-ı cünûn içre nihdır bedenim (s.69)
- Doğru: Penbe-i dâğ-ı cünûn içre nihândır bedenim
- Yanlış: Elâman ey ehl-i imân
Başka bir tavır aldı ebnâ-yı zamân (s.100)
- Doğru: El-amân ey ehl-i imân el-amân
Başka bir tavır aldı ebnâ-yı zamân
- Yanlış: Mâcerâ-yı elemimdir reşehât-ı kalemim
Ser-nüvişt-ı kalemimdir fikarât-ı elem (s.100)
- Doğru: Mâcerâ-yı elemimdir reşehât-ı kalemim
Ser-nüvişt-i kalemimdir fikarât-ı elemim

8. Özel İsimlerin Yazımından Kaynaklanan Hatalar:

Türkçede özel isim denince sadece şahıs isimleri akla gelmez. Şahıs isimleriyle beraber eser isimleri, yer isimleri, gezegen isimleri vs. dahi özel isim olarak değerlendirilir ve bu özel isimlerin ilk harfi küçük harfle değil büyük harfle yazılır. Aksi halde yazım yanlış olarak kabul edilir. Bu hususa yeterince dikkat buyurulmaması mananın da yeterince anlaşılmadığının bir işaretidir.

Kurtuba: Yer adı, Endülüs'te (İspanya) bir şehir.

Yanlış: Bûm olup her gece etsem tayerân Endülüse
Ağlasam tâ-be-seher kurtuba ıtlâlinde (s.23)

Doğru: Bûm olup her gece etsem tayerân Endülüse
Ağlasam tâ-be-seher ***Kurtuba atlâlinde***

Bişr-i Hâfî: Şahıs adı. Bişr bin Hâris Abdurrahmân. 8-9. yüzyıllarda yaşamış mutasavvıf.

Yanlış: Pâbürehne reh-i kûyunda düşerdi peyine
Görse ol kebg-i hrâmendeyi bişr-i hâfî (s.429)

Doğru: Pâ-bürehne reh-i kûyunda düşerdi peyine
Görse ol kebg-i hrâmendeyi ***Bişr-i Hâfî***

Ümm-i Dünyâ: Mısır, Kahire.

Kâhire: Mısır'da bir şehir.

Rûm: Anadolu.

Yanlış: Kelâl geldi tasriften ümm-i dünyaya
Yeter şu kahirenin kahrı azm-ı rûm edelim (s.589)

Doğru: Kelâl geldi ***tasarrufdan Ümm-i Dünyâ'ya***
Yeter şu ***Kâhire'nin*** kahrı 'azm-ı ***Rûm*** edelim

Lugat-ı Cûdî' de Yer Alan Manzûm Şevâhidin Yanlış - Doğru Cetveli

Sy. No.	Yanlış	Doğru
2	Bahşeyledim atâsını vech-i abûsuna - Necefi	Bahş eyledim 'atâsını vech-i 'abûsuna - <u>Nahîfi</u>
3	Dâd-ı hakır âdemiyet âdeme	Dâd-ı <u>Hak'dır</u> âdemiyet âdeme
4	Hükmün a'lâ vü esfele cârî Adlin âfâk u enfü'se sârî	Hükmün a'lâ vü esfele cârî 'Adlin âfâk u <u>enfüse</u> sârî
5	Âfitâb-ı Kureyşin eşrâfî Gark-ı envâr kıldı âfâkî	Âfitâb-ı Kureyş'in <u>ışrâkî</u> Gark-ı envâr kıldı âfâkî
5	Yeter ey hâme-i hü mâ âvâz demidir eyle maksada âgaz	Yeter ey hâme-i <u>hümâ-âvâz</u> <u>Demidir</u> eyle maksada <u>âgâz</u>
5	Şu evsâğ-ı zamândan ehl-i temkîn Ne hısm-âgîn olur yahu ne gam-gîn	Şu <u>[evzâ'-ı]</u> zamândan ehl-i temkîn Ne hısm-âgîn olur yâhû ne gam-gîn
8	Ahter-i matlabım âfâk-ı felekden doğmaz Günde bin şey doğurur leyle-i hablû-yı adem	Ahter-i matlabım âfâk-ı felekden doğmaz Günde bin şey doğurur leyle-i <u>hublâ-yı</u> 'adem
11	Nuhustîn-i hatvede Allahu ekber bu sır'atdır İkâmetgâhu oldu ol imâmın Mescid-i Aksâ	<u>Nuhustîn</u> hatvede Allâhu ekber bu <u>[ne]</u> <u>sür'atdır</u> İkâmet-gâhu oldu ol imâmın Mescid-i Aksâ
11	Rengim iken gâze-i rûy-ı bahâr Bakmadı âl etti bana rûzgâr	Rengim iken gâze-i rûy-ı bahâr Bakmadı âl etti bana <u>rûzigâr</u>
12	Olmaz idi miyân-ı le'imâtda imtizâc Ma-beynde alâka-i cinsiyyet olmasa	Olmaz idi miyân-ı <u>le'imânda</u> imtizâc Mâbeynde 'alâka-i cinsiyyet olmasa
12	Olmaz âlâyîşe âkil-ı dil-bend	Olmaz âlâyîşe <u>'âkil</u> dil-bend
14	Etdi sözün âmihte-i şekve-i hicrân Mest olmağla hult-ı kelâm eyledi bülbül	Etdi sözün âmihte-i şekve-i hicrân Mest <u>olmağ ile hult-ı</u> kelâm eyledi bülbül
17	Geç edip kûşe-i destârımı rindane geçüp Oturup eyleyeyim bir iki saat ârâm	<u>Kec</u> edip kûşe-i destârımı rindâne geçip Oturup eyleyeyim bir iki sâ'at ârâm
17	Mevzûn-ı kaddi ar'ar-ı gülzâr-ı nazm u nesr Nâzik miyânı vâsita-i cünbiş-i hayâl	<u>Mevzûn</u> kaddi 'ar'ar-ı gülzâr-ı nazm u nesr Nâzik miyânı vâsita-i cünbiş-i hayâl
21	Hâke mi inmiş âsumânâyâ bu ne âlem ne neş'e-i ulyâ	Hâke mi inmiş <u>âsumân âyâ</u> <u>Bu</u> ne 'âlem ne neş'e-i 'ulyâ
21	İşve vü naz ile ref ettin gam u endûhu Sihr ile bîgâne kıldın âşinâlardan beni	'İşve vü nâz ile ref' etdin gam u <u>endûhumu</u> Sihr ile bîgâne kıldın âşinâlardan beni
21	Birdir dedi, âşinâ-yı vahdet sırr-ı ahdiyyet-i ahmediyyet	Birdir dedi âşinâ-yı vahdet <u>Sırr-ı ahadiyyet Ahmediyyet</u>
23	Aşk-ı âfet bî-amânım oldu Âteş-zen hânımânım oldu	<u>'Aşk âfet-i</u> bî-amânım oldu <u>Âteş-zen-i hânımânım</u> oldu

Sy. No.	Yanlış	Doğru
23	Büm olup her gece etsem tayerân Endülüse Ağlasam tâ-be-seher kurtuba ıtlâlinde	Büm olup her gece etsem tayerân Endülüs'e Ağlasam tâ-be-seher <u>Kurtuba atlâlinde</u>
24	İbrâz-ı tevâzu yakışır ehl-i kemâle Ta arşa olmuşsa resânende-i âvâz	İbrâz-ı tevâzu' yakışır ehl-i kemâle Tâ 'arşa <u>da</u> olmuşsa resânende-i âvâz
24	Peyveste-i eflâk idi âvâze-i adlî	Peyveste-i eflâk idi âvâze-i ' <u>adli</u>
25	Varsa göster görelim dünyada kim imiş gâ'ileden âzâde	Varsa göster görelim dünyâda <u>Kim</u> imiş gâ'ileden âzâde
26	Âzâde-seriz çûn ü çerâdan	Âzâde-seriz <u>dağdağa-i</u> çûn ü çerâdan
30	Allah Allah nedir şu nakş ü nigâr Şu sefâ-yı bedî fasl-ı bahâr	Allah Allâh nedir şu nakş ü nigâr Şu safâ-yı <u>bedî'-i</u> fasl-ı bahâr
31	O irfân kim diyânetsüzdür varısın Adem-i âbâde dek bizden ba'îd olsun	O 'irfân kim <u>diyânet-sûzdur</u> varısın ' <u>Adem-âbâde</u> dek bizden ba'îd olsun
31	Olmuş ise bir yerde belâ dâhiye hâdis Vallah habâ'isdir efendi ana bâ'is	Olmuş ise bir yerde belâ dâhiye hâdis <u>Vallâhi</u> habâ'isdir efendi ona bâ'is
31	Sahbâmı ebkem eyledi bâkıl gariptir	Sehbâmı ebkem eyledi <u>Bâkıl</u> garîbirdir
33	Biz yârdan münfa'îl, ağ-yâra meftûnlarız Vallah mecnûnlarız Billâh mecnûnlarız	Biz yârdan münfa'îl <u>ağyâra</u> meftûnlarız <u>Vallâhi</u> mecnûnlarız <u>billâhi</u> mecnûnlarız
34	Eyvâh bu bâzîçede bizler yanduk Zîrâ ki ziyân ortada bilmem ne kazandık	Eyvâh bu bâzîçede bizler <u>yine yandık</u> Zîrâ ki ziyân ortada bilmem ne kazandık
34-35	Ol buk'aya firdevs-i berrîn dense becâdır	Ol buk'aya firdevs-i <u>berîn</u> dense becâdır
35	Neşr-i bûy-ı gül eder pîrehen-i mevcejeng Söyle ey gonce-dehen gül mü serâpâ bedenin	Neşr-i bûy-ı gül eder pîrehen-i <u>mevce-</u> <u>zenin</u> Söyle ey gonce-dehen gül mü ser-â-pâ bedenin
36	Olmadan şu'le-nümûn şarkta kandîl-i Mesîh Başka bir şems-i cihân-tâb bedîdâr oldu	"Olmadan şu'le-nümûn şarkta kandîl-i Mesîh <u>Başka bir neyyir-i kevneyn-fürûz oldu</u> <u>bedîd'</u> " "Başka bir şems-i cihân-tâb bedîdâr oldu"
37	Bir sicn-i belâ dâr-ı ta'abdur bu âlem İkbâlîde idbârî gibi mahz-ı anâdır	Bir sicn-i belâ dâr-ı ta'abdır <u>ki</u> bu 'âlem İkbâlî de idbârî gibi mahz-ı 'anâdır
39	Dünyaya nasıl mâ'îl olur merd-i hired-mend Hiç âkil olur mu zen-i sad-şevhere dilber	Dünyâya nasıl mâ'îl olur merd-i hired- mend Hiç 'âkil olur mu zen-i sad-şevhere <u>dil-</u> <u>bend</u>
39	Beraber mektebe gittik biz içtik şerbet-i himmeti	Berâber mektebe gitdik biz içdik şerbet- i <u>hatmi</u>

Sy. No.	Yanlış	Doğru
	O ebter sūfi hâlâ sûre-i kevserde kalmıştır	O ebter <u>sūfi</u> hâlâ sûre-i <u>Kevser'de</u> kalmışdır
40	Çün hak dini eylediler zulm ile berdâr Bâtl söze âgâzı edelüm biz dahi nâçâr	Çün <u>Hak diyeni</u> eylediler zulm ile berdâr Bâtl söze <u>âgâz</u> edelim biz dahi nâçâr
42	Beşâset eylerim ezhâr söylerim gülerim Gam-ı nihânımı bir ferde âşikâr etmem	Beşâset eylerim <u>izhâr</u> söylerim gülerim Gam-ı nihânımı bir ferde âşikâr etmem
43	Şairin beytini yık beyte kondurma kusur	Şâ'irin beytini yık <u>beytine</u> kondurma <u>kusûr</u>
43	Çıktın buyurup fezâ-yı feyza hatırda mı teng-nâ-y beyza	Çıkdın <u>büyyüüp</u> fezâ-yı <u>feyze</u> <u>Hâtırda</u> mı <u>teng-nây-ı</u> beyzâ
44	Gam-ı eyyâm-ı Fuzûlî bize bîdâd itdi	Gam-ı <u>eyyâm</u> Fuzûlî bize bî-dâd etdi
46	Hîç kimseden yok ümmîd-i bîmim	Hîç kimseden yok <u>ümmîd ü</u> bîmim
46	Oldu ol feyz ile meşhûr derûn u bîrûn	Oldu ol feyz ile <u>meşhûn</u> derûn u bîrûn
46	Elbette şu nâzenîn-i bister Bir hem-ser-i nâzenîn ister	Elbette şu <u>nâzenîn</u> bister Bir hem-ser-i nâzenîn ister
47	Eder âvîhte bin cân ile kendin Görse câh-ı defn-i yâr mı rûh-ı Bisern	Eder âvîhte bin cân ile <u>İzzet</u> kendin Görse <u>câh-ı zekan-ı yârimi</u> rûh-ı <u>Bîjen</u>
47	Halk-ı âlem bittabi hubb-ı vatan mecbûrîdir Bin gülüstana değişmez bûm bir vîrâneyi	Halk-ı 'âlem bi't-tabî' hubb-ı vatan <u>mecbûrudur</u> Bin gülüstâna değişmez bûm bir vîrâneyi
49	Mest iken va'd-i bûs ettiğin inkâra gelüb Koymuş el mushaf-ı ruhsârına eyler kasemî	Mest iken <u>va'de-i</u> bûs ettiğin inkâra gelip Koymuş el mushaf-ı ruhsârına eyler kasemî
49	Cânlar ol buk'a-i pâkîzeye kurbân ki ana Olmuş ârâyış-i aguş o vücûd-ı bîhûd	Cânlar ol buk'a-i pâkîzeye kurbân ki ona Olmuş ârâyış-i <u>âgûş</u> o vücûd-ı <u>bîhbûd</u>
50	Geh güle geh şem'e benzettim rûh-ı cânâneyi Bülbül-i pervâne-hâl ettim dil-i dîvâneyi	Geh güle geh şem'e benzettim <u>ruh-ı</u> cânâneyi Bülbül-i pervâne-hâl etdim dil-i dîvâneyi
50	Şiire heves eylemiş Ahmet Paşa Vezn-i kelâmında ne ser var ne bün Harf-i mücevher ona târîhdîr Müfte'îlün Müfte'îlün Fa'îlün	<u>Şi're</u> heves eylemiş Ahmed Paşa Vezn-i kelâmında ne ser var ne bün Harf-i mücevher ona târîhdîr <u>Müfte'îlün Müfte'îlün Fâ'îlün</u>
53	Câh-ı kaydında ilâhî beni âzâd eyle Nezd-i pâkinde heman pâyemi müzdâd eyle	<u>Câh kaydında[n] İlâhî</u> beni âzâd eyle Nezd-i pâkinde hemân pâyemi müzdâd eyle
53	Câhile cahile rif'at mi gelir âlemde İlm-efrâz-ı ma'ârifdir olan sâhib-i tûğ	<u>Câh ile</u> câhile rif'at mi gelir 'âlemde <u>'Alem-efrâz-ı</u> ma'ârifdir olan sâhib-i tûğ

Sy. No.	Yanlış	Doğru
53	Kıymet-i şî'ri eden himmet şair gibi dûn Şairin meskenet-i caize cûyânesidir	Kıymet-i şî'ri eden <u>himmət-i</u> şâ'ir gibi dûn Şâ'irin meskenet-i <u>câ'ize-cûyânesidir</u>
54	Şerefimal iledir ma'bed-i islâmın da Câmi-i köhne-i bî-vakfe cemaat gelmez	<u>Şerefi mâl</u> iledir ma'bed-i <u>İslâm'ın</u> da Câmi'-i köhne-i bî-vakfa cemâ'at gelmez
54	Canımın cevheri ol la'l-i şeker-pâre fedâ	Cânımın cevheri ol la'l-i <u>şeker-bâre</u> fedâ
54	Açıl ey gence-fun olsun behâ-ı ışık niğeh-zâr Nesîm-i cân-perverde bir üşkûfe-i tersin	Açıl ey <u>gonçe-fem</u> olsun <u>bahâ[r]-ı 'aşk nûkhet-zâr</u> Nesîm-i <u>cân ile perverde</u> bir üşkûfe-i tersin
54	Geh güle geh şem'a benzettin ruh-ı cânâneyi	Geh güle geh şem'e <u>benzetdim</u> ruh-ı cânâneyi
54	Cari cihan cihan olalıdır bu kaide Bir ahmak-ı denîye olur ehl-i dil-i zebûn	Cârî cihân cihân olalıdır bu kâ'ide Bir ahmak-ı denîye olur ehl-i <u>dil</u> zebûn
55	Cebbâr-ı semevât-ı Huda izz ü celledür Cârî olan ahkâm ise ahkâm-ı ezeldür	Cebbâr-ı semâvât-ı Hudâ ' <u>azze ve celledür</u> Cârî olan ahkâm ise ahkâm-ı ezeldir
59	Takdı ol dâver-i cumâze-süvâr Serine üstür cerhin efser	Takdı ol dâver-i <u>cemmâze-süvâr</u> Serine <u>üstür-i çarhın efsâr</u>
61	Kârbân-ı reh-i iklim adem-i meznilimin Dokunur oldu sem'ime bang-ı ceres	Kârbân-ı reh-i <u>iklîm-i 'adem-menzilinin</u> Dokunur oldu <u>dilâ</u> sem'ime bâng-i <u>ceresîl</u>
63	Cevher-i ma'yûb olan nakis benim kim muttasıl Sadedir hattun hayalinden zamirim defteri	<u>Cevheri</u> ma'yûb olan nâkis benim kim muttasıl Sâdedir hattın hayâlinden zamîrim defteri
63	Cevrûn âb kim tükenmez oldu Artık yeter işte ben tükendim	Cevrin <u>a begim</u> tükenmez oldu Artık yeter işte ben tükendim
63	Başka bir cevvdde gîmurg-i dil eyler tayerân	Başka bir cevvdde <u>sîmurg-i</u> dil eyler tayerân
64	Sirişkim gözlerimden kabz u bast üzre olur cârî Bu bahrûn medd ü cezri gâlibâ bir mehlikadandır	Sirişkim gözlerimden kabz u bast üzre olur cârî Bu bahrin <u>cezr ü meddi</u> gâlibâ bir mehlikadandır
65	Göz nûru şu hûn-âlûdeyi kirpik kıyas etme Çigerden geçdi baş gösterdi gözden kanlu peykânun	<u>Gözüm</u> nûru şu hûn-âlûdeyi kirpik kıyâs etme Çigerden geçdi baş gösterdi gözden kanlu peykânun
65	Hâli ne zaman kaldı cihân o ehl-i tama'dan	<u>Hâlî</u> ne zamân kaldı cihân ehl-i tama'dan

Sy. No.	Yanlış	Doğru
65	Âlemler ettim anda temâşa zaman zaman Naci fezâsına cihanlar cihânîdir	‘Âlemler etdim anda temâşâ zamân zamân Nâcî <u>fezâ-yı sîne</u> cihânlar <u>cihâmdır</u>
67	Deryâ-yı girişkim deyme cûş-ı yemme benzer Bak çeşmime dâmânuma deryânuma benzer	Deryâ-yı <u>sirişkim deme</u> cûş-ı <u>yeme</u> benzer Bak çeşmime dâmânuma <u>deryâ neme</u> benzer
67	Her cübbe giyen vâris-i peygamber olur mu O hil’ati giymekle kadın hiç er olur mu	Her cübbe giyen <u>vâris-i</u> peygamber olur mu <u>Er</u> hil’ati giymekle kadın hiç er olur mu
68	Harların cüfte-i iz’âcından İlticâ ettim öküz paşaya	Harların cüfte-i iz’âcından İlticâ etdim <u>Öküz Pâşâ’ya</u>
68	Ne bilir kadrini erbâb-ı erbâb-ı kemâlin cühhâl	Ne bilir kadrini <u>erbâb-ı</u> kemâlin cühhâl
68	Eşk-i atlas çöl ortasında yine eşktir	<u>Eşek</u> atlas <u>çul örtüsünde</u> yine <u>eşekdir</u>
68	Kadd-i dildâra kimisi serv olur kimi elf Cümlemin maksudu bir amma rivâyet muhtelif	Kadd-i dildâra kimisi serv <u>okur</u> kimi <u>elif</u> Cümlemin maksûdu bir ammâ rivâyet muhtelif
69	Leşker-i mağlûb-ı dil-hûn cünd gâlib bî-huzur	Leşker-i <u>mağlûb</u> dil-hûn <u>cünd-i</u> gâlib bî-huzûr
69	Penbe-i dâğ-ı cünûn içre nihdir bedenim	Penbe-i dâğ-ı cünûn içre <u>nihândır</u> <u>bedenim</u>
69	Asrımızda çâre-sâz-ı rif’at olmaz ehline Bin fazilet perde bîrûnâne bir cür’et kadar	‘Asrımızda çâre-sâz-ı rif’at olmaz ehline Bin fazilet <u>perde-bîrûnâne</u> bir cür’et kadar
71	Car altında çok yıkışıklık kametler vardır ki açarsan validemin validesi çıkar.	Câr altında çok <u>yakışıklı</u> kâmetler vardır ki açarsan <u>vâlidenin</u> vâlidesi çıkar.
71	Çâk olur nâvek-i gamze gele süveydâ-yı adem	Çâk olur nâvek-i <u>gamzenle</u> süveydâ-yı ‘adem
71	Ol meh çârde temm-i denî Âfitâb-ı ufuk-ı evâdenî	Ol <u>meh-i çâr-deh-i “sümme denâ”</u> Âfitâb-ı <u>ufuk-ı “ev ednâ”</u>
71	Bağteten düşdi çeh-i uzlete ricâl-i devlet	Bağteten düşdü çeh-i <u>azle</u> ricâl-i devlet
72	Etli ihâta felek çenberi âire-i devlet-i Mollâ-yı Rûm	<u>Etdi</u> ihâta <u>felek-i</u> çenberi <u>Dâ’ire-i</u> devlet-i <u>Monlâ-yı</u> Rûm
73	Bir katre için çeşme-i pür-hûn-ı fenâdan Başın alamaz bir dahi bârân-ı belâdan	Bir katre için <u>içen</u> çeşme-i pür-hûn-ı fenâdan Başın alamaz bir dahi bârân-ı belâdan

Sy. No.	Yanlış	Doğru
73	Söndürme öz elimle yandırdığın çırağı	Söndürme öz <u>elinle</u> yandırdığın çırağı
74	Çünkü yok ev sahibinden faide Rabbenâ enzele aleynâ mâide	Çünkü yok ev sâhibinden fâ'ide " <u>Rabbenâ enzil</u> 'aleynâ mâ'ide"
75	Hünerverâne göre feth-i bâb künc-i ümîd Küşâdı. haşre kalan dahme-i mutalsımdır	<u>Hünerverâne</u> göre feth-i <u>bâb-ı genc-i</u> ümîd Küşâdı haşre kalan dahme-i <u>mutalsamdır</u>
76-77	Yâ Râb yâ kadr dânişe-i feyz-i revâc ver Yâhut cihânda etmesin ehl-i hüner zuhûr	Yâ <u>Rab ya kadr-i dânişe</u> feyz-i revâc ver Yâhûd cihânda etmesin ehl-i hüner zuhûr
80	Maktûlînin etrafı hamr ile mülemmâ olan mezbahlarında gûyâ demü'l-ahabe nâbit olmuş idi.	Maktûlînin etrafı hamr ile mülemmâ' olan <u>mezbahalarında</u> gûyâ <u>demü'l-ahaveyn</u> nâbit olmuş idi.
80	Müddet-i devr-felek bir demdir adam bir nefes	Müddet-i <u>devr-felek</u> bir demdir <u>âdem</u> bir nefes
80	Dem-sâzî-i ehl-i edeb aramış cândır Aramış cân zübde-i ezvâk-ı cihândır	<u>Dem-sâzî-i</u> ehl-i edeb <u>ârâmiş-i</u> cândır <u>Ârâmiş-i</u> cân zübde-i ezvâk-ı cihândır
81	Sûfî ki safâda geçinir mâlik-i dînâr Bir dirhemini alsak olur hâtrı derhem	Sûfî ki safâda geçinir <u>Mâlik-i Dînâr</u> Bir dirhemini <u>alsan</u> olur hâtrı derhem
82	Sâyesin dervîş-i bî-renk ü nevâdan devr eden Saklasın arâyış-ı tâbûta nahl-ı kametin	Sâyesin dervîş-i <u>bî-berg</u> ü nevâdan <u>dûr</u> eden Saklasın <u>ârâyış-i</u> tâbûta nahl-ı kâmetin
82	Yürü deryâ-dil olup eyle tahammül Yoksa rüzgârın önüne düşmeyen adam yorulur	Yürü deryâ-dil olup eyle tahammül <u>yoksa</u> <u>Rûzigârın</u> önüne düşmeyen <u>âdem</u> yorulur
85	Dikkatle okur tezkereyi şeyh-i zeminkâr Var ise eger akçe-i varak-pâreye melfûf	Dikkatle okur tezkereyi şeyh-i zemîn-kâr Var ise eger <u>akçe</u> varak-pâreye melfûf
85	Verdik halecân dil u dimağa sarsıldı zemînim âsumanum	<u>Verdin</u> halecân dil u dimâğa <u>Sarsıldı</u> zemînim âsumânım
85	Diraht-ı ye'sten ezhâr-ı berg ü bâr-ı ümmîd Tasrîfât-ı ilâhîyyeden ba'îd midir	Diraht-ı ye'sden <u>izhâr-ı</u> berg ü bâr-ı ümmîd <u>Tasarrufât-ı</u> ilâhîyyeden ba'îd midir
86	Geh bülendi pest eder gâhî eder pesti bülend Muktezâ-yı perdis-i dolâb-ı âlem böyledir	Geh bülendi pest eder gâhî eder pesti bülend Muktezâ-yı <u>gerdis-i</u> dölâb-ı 'âlem böyledir

Sy. No.	Yanlış	Doğru
87	Senin duana ne zaman müstecâb eder ki sen bir yüzle iki mihraba müteveccihsin.	Senin <u>du’âmı</u> ne zamân müstecâb eder ki sen bir yüzle iki mihrâba müteveccihsin.
87	Dûd-ı âlem-gîr-i âhümebr-i bârân-ı belâ Nâle-i peyderpeyim ra’d-ı savâ’ik-bâr-ı aşk.	Dûd-ı ‘âlem-gîr-i <u>âhüm ebr-i</u> bârân-ı belâ Nâle-i pey-der-peyim ra’d-ı savâ’ik-bâr-ı ‘aşk
88	Bu nazm-ı dürer-bârî okursa nola dilber Lü’lü yakışır la’l-i bedehşân arasında	Bu nazm-ı <u>dürer-bârı</u> okursa n’ola dilber Lü’lü yakışır la’l-i <u>Bedahşân</u> arasında
88	Gelmez sadef-güne bir öyle dürr-i yektâ	Gelmez <u>sadef-i keвне</u> bir öyle <u>dürr-i</u> yektâ
91	İtmeyen kurta-i gûşî dil ü cân pend-i ebi Kutb-ı vakt olsa da bî-fâ’idedir himmet-i eb	Etmeyen kurta-i <u>gûş-ı</u> dil ü cân pend-i ebi Kutb-ı vakt olsa da bî-fâ’idedir himmet-i eb
96	Taktı ol dâver-i cemâze-süvâr Serine üstür-i çahn efsâr	Takdı ol dâver-i <u>cemmâze-süvâr</u> Serine üstür-i <u>çarhın</u> efsâr
97	Egerçi köhne metâ’ımız revâcımız yoktur Revaca da o kadar ihtiyacımız yoktur	Egerçi köhne <u>metâ’ız</u> revâcımız yoktur Revâca da o kadar ihtiyâcımız yoktur
97	Hani ol eski samimiyet ehıbbâda hani Âh dehrin modasıyla modalanmış ehıbbâ	Hani ol eski samîmiyyet ehıbbâda hani Âh dehrin modasıyla modalanmış <u>ahbâb</u>
98	Edermiş devr-ı ebvâb-ı ekâbir maksada hizmet âenim de derde bak feryadım ol ebvândandır hep	Edermiş devr-ı ebvâb-ı ekâbir maksada hizmet <u>Benim</u> de derde bak feryâdım ol <u>ebvâbdandır</u> hep
99	Pişâni-yi sâf ve enverinde rahşân idi nûr-ı ekremiyyet	<u>Pişâni-yi</u> sâf <u>u</u> enverinde <u>Rahşân</u> idi nûr-ı ekremiyyet
100	“Zât-ı hak râkib u nıgehbândır” – Hâfız: bî mesîl-i ekvândır	Zât-ı <u>Hakk</u> râkib u nıgehbândır <u>Hâfız-ı bî-mesîl-i</u> ekvândır
100	Elâ ey server-i mahbûb mine’l-in ayn ile’l-in levddise ayn	Elâ ey server-i mahbûb <u>mine’l-eyni ile’l-eyni</u>
100	Elâman ey ehl-i imân Başka bir tavır aldı ebnâ-yı zamân	<u>El-amân</u> ey ehl-i imân <u>el-amân</u> Başka bir <u>tavır</u> aldı ebnâ-yı zamân
100	Mâcerâ-yı elemimdir reşehât-ı kalemim Ser-nüvişt-i kalemimdir fikarât-ı elem	Mâcerâ-yı elemimdir reşahât-ı kalemim Ser-nüvişt-i kalemimdir fikarât-ı <u>elemim</u>
100	Halkı kavlen fiilen ızrâr etmemek En büyük ihsândır elhâk bugün	Halkı kavlen <u>fi’len</u> ızrâr etmemek En büyük ihsândır <u>el-hak</u> bugün

Sy. No.	Yanlış	Doğru
101	Öldürmek ister âşıkı ol mâh Âşık ne dersin? El-hükmillah	Öldürmek ister ' <u>uşşâkı</u> ol mâh 'Âşık ne dersin? <u>El-hükümü lillâh</u>
101	Kıssadan hissedir elkıssa garaz-ı hâkânî	Kıssadan hissedir el-kıssa <u>garaz</u> - <u>Hâkânî</u>
104	Enbiyadan kime sen tek bu müyesserdir kim Âdeme vech-i mübâhât ola azz-ı nisbî	Enbiyâdan kime sen tek bu müyesserdir kim Âdeme vech-i mübâhât ola ' <u>izz-i nesebi</u>
104	Yeti encama şerh-i manzûmem Girdi bezme rahîk-i mahtûmum	Yetdi encâma şerh-i <u>manzûmum</u> Girdi bezme rahîk-i mahtûmum
104	Endişem olur bû-yı latîfiyle mu'attar	<u>Endişem</u> olur bû-yı <u>latîf ile</u> mu'attar
105	Tîg-engüşt ile ol mûnis-i hakk Kameri etti semada iki şakk	<u>Tîg-i engüşt</u> ile ol mûnis-i <u>Hakk</u> Kameri etdi semâda iki şakk
105	Ey Nakî sanma bu enhâre sebepsiz çağlar Gafilin hâl-i perîşânına ağlar dağlar	Ey Nakî sanma bu <u>enhâr</u> sebepsiz çağlar Gâfilin hâl-i perîşânına ağlar dağlar
109	Yâr ah ağyâr ile gel ü zağ ile Ben esîr-i hicr bülbül-i der-i kafes	Yâr âh ağyâr ile <u>gül</u> zâğ ile Ben esîr-i hicr <u>bülbül der-kafes</u>
109	Aslâf-ı cefâ-pîşe gelip bulduğun almuş Bu câ-yı meşakkatte hemen biz soğuk aldık	<u>Eslâf-ı</u> cefâ-pîşe gelip bulduğun almış Bu câ-yı meşakkatte <u>hemân</u> biz soğuk aldık
110	Her şahıs eder mi Cûdî Esrâr-ı aşkı idrak	Her <u>şahs</u> eder mi Cûdî Esrâr-ı 'aşkı idrâk
116	Oluyormuş meğer ezân-ı seher Gulgul-endâz-ı alem-i ekber	Oluyormuş meğer ezân-ı seher Gulgul-endâz-ı ' <u>âlem-i</u> ekber
116	نالشى نى بو ياخود فحات ملكوت Esiyor şîve-i nâlişde ezelden ebede	<u>Nâliş-i ney mi bu yâhûd nefehât-ı</u> <u>melekût</u> Esiyor şîve-i nâlişde ezelden ebede
124	Çok mu ferhâlin için olsa perîşânım hâlim	Çok mu ferhâlin için olsa <u>perîşân</u> hâlim
124	Yunanilerin hikmeti âsâr-ı hevâ vü hevsâtdır / İmâniyânın hikmeti ise peygamber-i fermüdedir.	Yunanilerin hikmeti âsâr-ı hevâ vü <u>hevesâtdır</u> İmâniyânın hikmeti ise <u>peygamber fermüdesidir.</u>
125	Ferd-i vâhid ü kadir ü kayyûm ü tûvânâ	<u>Ferd Vâhid</u> ü <u>Kâdir</u> ü <u>Kayyûm</u> ü <u>Tûvânâ</u>
125	Bâğa reşk etse revâ ravza-i firdevs-i berîn Ol kader ziynet ü fer verdi yine ferverdîn	Bâğa reşk etse revâ ravza-i firdevs-i berîn Ol <u>kadar</u> ziynet ü fer verdi yine ferverdîn
126	Hâk-i pâk ma' refinde fışkırır fevvâreyim	Hâk-i <u>pâk-i ma'rifetde</u> fışkırır fevvâreyim
127	Hazreti Şîr Merdânın kelimâtını fıkra fıkra dinle zira o kelimât Ebu	<u>Hazret-i Şîr-i</u> Merdân'ın kelimâtını fıkra fıkra dinle zîrâ o kelimât Ebû

Sy. No.	Yanlış	Doğru
	Cehl mesâbesinde olan cehle karşı mahza zülfekar-ı haydardır.	Cehil mesâbesinde olan cehle karşı mahzâ zülfekâr-ı <u>Haydar’dır</u> .
128	İlim ve marifeti olanın mevkii bâlâ-yı münebberdir.	‘İlim ve ma’rifeti olanın mevkî’i bâlâ-yı <u>minberdir</u> .
136	İsnâd-ı ta’assub olunur merd-i guyûre Dinsizlere tevcîh-i reviyet yeni çıktı	İsnâd-ı ta’assub olunur merd-i <u>gayûra</u> Dinsizlere tevcîh-i reviyet yeni çıktı
136	Vâdî-yi hayret-i hakîkatte makam-ı aşktır Kim müşahhas olmaz ol vâdîde sultândan gedâ	<u>Vâdî-yi hayret</u> hakîkatde makâm-ı ‘aşktır <u>Kim</u> müşahhas olmaz ol vâdîde sultândan gedâ
136-7	Ger belâ-yı aşk ile hoşnud isen kavgandır	Ger belâ-yı ‘aşk ile hoşnûd isen <u>gavgâ nedir</u>
138	Bir âferîdeden etme leb-i şikâyeti bâr Ki nakıştan gile nakkâştan şikâyetdir	Bir âferîdeden etme leb-i şikâyeti <u>bâz</u> Ki <u>nakşdan</u> gile nakkâştan şikâyetdir
138	Peyvestedir sevâhili girdâb-ı hayrete Bir bahrdır ki hâsılı bu bahr-ı bî-girân	Peyvestedir sevâhili girdâb-ı hayrete Bir bahrdır ki hâsılı bu bahr-i <u>bî-kerân</u>
141	İşret-i güher âdemi temyîze mihekdir	<u>‘İşret güher-i</u> âdemi temyîze <u>mehekkdir</u>
141	Geh güle geh şem’e benzettim ruh-ı cânâneyi Bülbül-i pervâne hâl ettim dil-i dîvâneyi	Geh güle geh şem’e benzettim ruh-ı cânâneyi Bülbül-i <u>pervâne-hâl</u> etdim dil-i dîvâneyi
142	Güncîde durur hırkamız altında remûzât	Güncîde durur hırkamız altında <u>rümûzât</u>
142	Miskin kedinin kanadı olsa yedi cihandan serçe kuşunun tahmını kaldırırdı.	Miskîn kedinin kanadı olsa yedi cihândan serçe kuşunun <u>tohumunu</u> kaldırırdı.
145	Ârızın âb-ı nâbdır gûyâ Zaknun bir habâbdır gûyâ	‘Ârızın âb-ı nâbdır gûyâ <u>Zekann</u> bir habâbdır gûyâ
149	Feleğin meşrebini mezhebini anlayarak meyl-i ikbâl edenin hâhişine eyvallah	Feleğin meşrebini mezhebini anlayarak <u>Meyl-i</u> ikbâl edenin hâhişine eyvallah
150	Erbâb-ı kemâlin yeri vîrâne-i gamdır Hâk üzre düşer miyve nâ-puhte olunca	Erbâb-ı kemâlin yeri vîrâne-i gamdır Hâk üzre düşer <u>mîve-i</u> nâ-puhte olunca
151	Haklısın fi-l-hakika ama gel Bu teheyürle verme azme halel	Haklısın fi’l-hakîka <u>ammâ</u> gel Bu <u>tahayyürle</u> verme ‘azme halel
154	Kıldı ol mâh-ı seher nâz ile hamama hırâm	Kıldı ol <u>mâh</u> seher nâz ile <u>hammâma</u> hırâm
154	Hamd bî-hadd o kerem-fermâye	<u>Hamd-i</u> bî-hadd o kerem-fermâye
155	Hâmîyi yegânemiz Hudâdır	<u>Hâmî-yi</u> yegânemiz Hudâ’dır
156	Meykeşân medhûş nî- hâmûş râmiş-ger hazin	Mey-keşân medhûş <u>ney</u> hâmûş râmiş-ger hazîn

Sy. No.	Yanlış	Doğru
157	Gelsen amma gel hand-bahâr-ı cânsın Yine cândır leb-i gül-handına âşüfte senin leb-i handân	<u>Gülsün</u> ammâ <u>gül-i handân-ı</u> bahâr-ı cânsın Yine cândır leb-i gül-handına <u>âşüftesinin</u>
157	Sâkî! Çeşme-i harâbatdan bize bir su getir. Ta ki hânkaha aid o sâh-ı acebden hırkaları tathir idelim.	Sâkî! Çeşme-i harâbatdan bize bir su getir. Tâ ki hânkâha 'âid <u>evsâh-ı 'ucbdan</u> hırkaları tathîr edelim.
157	Ey aşk bildiğin gibi yak yık derûnumu bir kimsesiz belâ-zedenin hânümânudur.	Ey 'aşk bildiğin gibi yak yık derûnumu <u>Bir</u> kimsesiz belâ-zedenin hânümânudur
158	Bağban bir gül için hâre hıdmetkâr olur	Bâğbân bir gül için <u>bin</u> hâre hıdmetkâr olur
158	Arap atı her ne kadar zayıf olsada bir tavlı eşekten iyidir.	Arap atı her ne kadar zayıf <u>olsa da</u> bir <u>tavla</u> eşekden iyidir.
158	Harâtbâtî görenler her biri bir hâletin söylerler	<u>Harâbâtî</u> görenler her biri bir hâletin <u>söyler</u>
158	Harâb olsun hücum-ı leşker hâr ile gülizâr	Harâb olsun hücum-ı <u>leşker-i</u> hâr ile <u>gülzârın</u>
164	Haşr olunmaz dedi ecsâd-ı müncele-i tabib-red ile anları ettim şu cevabı ityân Sözünüz doğru çıkarsa değilim ben hâsir Ya benim kolum ise doğru sözüdür hüsrân	Haşr olunmaz dedi <u>ecsâd müneccimle tabîb</u> <u>Redd</u> ile anları etdim şu cevabı ityân Sözünüz doğru çıkarsa değilim ben hâsir Yâ benim <u>kaolim</u> ise doğru <u>sizindir</u> hüsrân
169	Vaslın bana hayat verir firkatın memât Sübhâne hâli halâkü'l-mevtü'l-hayât	Vaslın bana hayât verir firkatın memât Sübhâne <u>hâlıkî "halake'l-meve ve'l-hayât"</u>
169	Şir-i merdânın (hazret-i Ali) dir fıkra fıkra kelimâti işit dinle. Zira o kelimât cehâlet-i Ebu Cehlini kahr için bir zülfikar-ı haydardır.	Şir-i <u>Merdân'ın</u> (Hazret-i Ali'dir) fıkra fıkra <u>kelimâtım</u> işit dinle. Zîrâ o kelimât <u>cehâlet</u> Ebû Cehlini kahr için bir zülfekâr-ı <u>Haydar'dır</u> .
169	Fehm-i zâtında akıl külli hayrân Derk-i vasfında fikir bî-dermân	Fehm-i zâtında <u>'akl-ı küll</u> hayrân Derk-i vasfında <u>fikr</u> bî-dermân
171	Nâdân firaz izz ü saadetde ser-efraz Dânâ hazîz-i acz ü mezellette ser-nigün	Nâdân <u>firâz-ı</u> 'izz ü sa'âdetde <u>[ser-firâz]</u> Dânâ hazîz-i 'acz ü mezelletde ser-nigün
173	Sen hemân eyle tekellüm razıyım düşnâmdan	Sen hemân eyle tekellüm râzıyım <u>düşnâma ben</u>
175	Yazsa bahâr-ı şevk hezârı varak varak Sad-berk olurdu bağda her bir risâlesi	Yazsa <u>bahâr şevk-i</u> hezârı varak varak Sad-berg olurdu bağda her bir risâlesi
176	Kıldı ol mâh sihr-ı nâz ile hamama hırâm	Kıldı ol mâh <u>seher</u> nâz ile <u>hammâma</u> hırâm

Sy. No.	Yanlış	Doğru
176	Ey sıfatında hure her müdrük Mâ-arefnâk, hak-ı marifetin	Ey sıfatında <u>hûre</u> her müdrük <u>“Mâ-‘arefnâke hakka ma‘rifetik”</u>
177	İlm için oldu şeh-i hitta-ı nûr Rabb-ı ze-denî talebiyle memur	‘İlm için oldu şeh-i hitta-ı nûr <u>“Rabbi zıdnî”</u> talebiyle me‘mûr
180	Ricâl üzere nisâ kıvvâme-i sahibi nüfûz oldu Eder talim âvâze-i horosa mâkiyân şimdi	Ricâl <u>üzre</u> nisâ <u>kavvâme-i sâhib-nüfûz</u> oldu Eder ta‘lîm avâze-i horûsa mâkiyân şimdi
181	Hoş geldi bana mey-kedenin âb-ı hevâsı Billâ ne hoş yerde yapılmış yıkılası	Hoş geldi bana mey-gedenin <u>âb u</u> hevâsı <u>Billâh</u> ne hoş yerde yapılmış yıkılası
181	Hoşâ ferhunde ahter-i leyle-i mümtâz ü müstesnâ Ki unvân-ı berât kadridür ser-sûre-i Esrâ	Hoşâ <u>ferhunde-ahter</u> leyle-i mümtâz ü müstesnâ Ki ‘unvân-i <u>berât-i</u> kadridür ser-sûre-i <u>İsrâ</u>
181	Sensin ey sâni-i huçeste nigâr Nakşibend hevâdes ü âsâr	Sensin ey sâni’-i <u>huçeste-nigâr</u> <u>Nakş-bend-i havâdis</u> ü âsâr
181	Sana derhâs hudâyî ü bezer kiyârab	<u>Sanadır hâss</u> hudâyî vü <u>büzürgî yâ</u> <u>Rabb</u>
182	Erbâb-ı kemâli çekemez nâkis olan Rencîde olur dîde-i huffâş ziyadan	Erbâb-ı kemâli çekemez nâkis <u>olanlar</u> Rencîde olur dîde-i huffâş ziyâdan
184	Bana fena söyledin memnunum. Allah mazhar-ı sufh-ı cemûl etsin güzel söyledin. Fakat o şeker çığneyici lâlin dudaklara acı söz yakışır mı.	Bana fenâ söyledin memnûnum. Allâh mazhar-ı <u>safh-ı</u> cemûl etsin güzel söyledin. Fakat o şeker çığneyici la‘lîn dudaklara acı söz yakışır mı.
184	Bir şehî dem-i hurûşânım ki gûş-ı cânıma Rûh-ı Yahyâ’dan gelir âvâz-ı istihsân henûz	Bir <u>şehîd-i dem-hurûşânım</u> ki gûş-ı cânıma Rûh-ı Yahyâ’dan gelir âvâz-ı istihsân henûz
186	Müncezibdir sana hüdâvendâ Ez-dil ü cân cûdî-i şeydâ	Müncezibdir sana <u>Hudâvendâ</u> Ez-dil ü cân <u>Cûdî-i</u> şeydâ
186	Kadı ola davacı ve muhazır dahi şahid Ol mahkemenin hükmü dirler mi adalet	Kâdî ola da‘vâci vü <u>muhzır</u> dahi şâhid Ol mahkemenin <u>hükmüne</u> derler mi ‘adâlet
186	Her kim ki arar bû-yı vefâ tab-ı beşerde Benzer ana kim devlet umar zann-ı hümâdan	Her kim ki arar bû-yı vefâ tab’-ı beşerde Benzer ana kim devlet umar <u>zıll-ı</u> hümâdan
187	Nedir bu hüsn-i cân-fürûz u evza-ı tahammülsüz Meğer sen ey ferîşteh zâd birer rûh-ı musavversin	Nedir bu hüsn-i <u>cân-efrûz</u> u evzâ’-i <u>tahammül-sûz</u> Meğer sen ey <u>ferîşteh-zâd</u> birer rûh-ı musavversin

Sy. No.	Yanlış	Doğru
189	Bir taraftan tulû'-i sâf-ı sabâh Nâşir-i feyz fâliku'l-ısbâh	Bir taraftan tulû'-i sâf-ı sabâh Nâşir-i <u>feyz-i fâliku'l-esbâh</u>
190	Ey aşk yakarsan işte canım Yak derdim olaydı hânumânım	Ey 'aşk <u>yakar isen</u> işte cânım Yak derdim olaydı hânumânım
190	Etmışim bâ-kemâl itmi'nân O kerim ve rahime imân	Etmışim bâ-kemâl itmi'nân O <u>Kerîm ü Rahîm'ime</u> imân
198	Zühhâd çekilsin gelecek meclise ney-i mey Peyveste-i eflâk olacak na'ra-i hey hey	Zühhâd çekilsin gelecek meclise <u>ney</u> mey Peyveste-i eflâk olacak na'ra-i hey hey
198	Hakîm fazl u kemâliyle iftihar etmez Senâvü zemmine cühhâlin itibar etmez	Hakîm fazl u kemâliyle iftihâr etmez <u>Senâ vü</u> zemmine cühhâlin i'tibâr etmez
200	Her nâlede bir nahl-i güle kondu safadan Her nâmede tebdîl-i makam eyledi bülbül	Her nâlede bir nahl-i güle kondu safâdan Her <u>nağmede</u> tebdîl-i makâm eyledi bülbül
210	Manend-i dîv beççelerin iltikam eder Köhne ribât-ı dehr aceb-i âşiyânedir	Mânend-i dîv beççelerin iltikâm eder Köhne ribât-ı dehr ' <u>aceb</u> âşiyânedir
211	Çeşm-i im'ân ile baktıkça vücûd-ı va'dime Sahn-ı cennet görünür âdeme sahrâ- yı adem	Çeşm-i im'ân ile bakdıkça <u>vücûd u</u> <u>'ademe</u> Sahn-ı cennet görünür âdeme sahrâ-yı 'adem
215	Nakış-bend-i der-geh-i aşkım ki sırr-ı insibâğ Rû-nümündür ehl-i hâle peykerinden reng reng	<u>Nakş-bend-i</u> dergeh-i 'aşkım ki sırr-ı insibâğ Rû-nümündür ehl-i hâle <u>peykerimden</u> reng reng
216	Şerha dâr-ı tîg-i gamdır sîne-i sad- çâkimiz Ârzû-yı inşirâh etmez dil-i gam- nâkimiz	<u>Şerha-dâr-ı</u> tîg-i gamdır sîne-i sad- çâkimiz Ârzû-yı inşirâh etmez dil-i gam-nâkimiz
217	Mutasavver değil ona bir ân İntifâ ve tagyîr ve butlân	Mutasavver değil ona bir ân İntifâ <u>vü tegayyür ü</u> butlân
224	Yıkıldı himmet-merdan ile bünyâd-ı istibdâd	Yıkıldı <u>himmet-i merdân</u> ile bünyâd-ı istibdâd
225	Olsa isti'dâd-ı arif kabil-i idrak-i vahy Emr-i hak irsâline her zerredir bir Cibrî'l	Olsa isti'dâd-ı ' <u>arif</u> kâbil-i idrâk-i vahy Emr-i <u>Hakk isâline</u> her zerredir bir <u>Cebre'îl</u>
225	Gâh olup mesti nefha-i ezhâr Eyler itlak-ı ah istiğfâr	Gâh olup <u>mest-i</u> nefha-i <u>eshâr</u> Eyler <u>itlâk âh-ı</u> istiğfâr
234	Doğup evvel âftâb maşrıkdın Etti işrâk âsmân ü zemîn	Doğup <u>ol âfitâb-ı maşrık-ı dîn</u> Etdi işrâk <u>âsumân ü</u> zemîn
234	İşret güher-i âdemi temyîze mihekkdir	'İşret güher-i âdemi temyîze <u>mehekkdir</u>

Sy. No.	Yanlış	Doğru
235	Enzâr-ı i’tibâre erteng-i dehrin eyler Her safha-i şü’unu bin nakş-ı ibret izhâr	Enzâr-ı i’tibâre <u>Erteng-i</u> dehrin eyler Her safha-i şü’unu bin nakş-ı ‘ibret <u>izhâr</u>
238	Harların çifte-i iz’âcından iltica ettim öküz paşaya	Harların cüfte-i iz’âcından <u>İlticâ</u> etdim <u>Öküz Pâşâ’ya</u>
239	Nakş-ı bend-i cihândır izid-i pâk <small>جلب اسرارہ عن الادراك</small>	<u>Nakş-bend-i</u> cihândır <u>İzed-i</u> pâk <small>جلبت اسرارہ عن الادراك</small>
241	Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden gösterir rûyîn Şeh-i âlem gibi taht murassa nerdübân üzere	Firâz-ı gülbün-i pür-jâleden [<u>güll</u>] gösterir <u>rûyun</u> Şeh-i ‘âlem gibi <u>taht-ı</u> murassa’ nerdübân <u>üzre</u>
244	Bülbül dâm-ı belâ oldu lisânıyla kafes	<u>Bülbüle</u> dâm-ı belâ oldu lisânıyla kafes
245	Geh bülendi pest eder gâhî eder pesti bülend Muktezâ-yı gerdeş dolab âlem böyledir	Geh bülendi pest eder gâhî eder pesti bülend Muktezâ-yı <u>gerdiş-i dölâb-ı</u> ‘âlem böyledir
252	Kâşkî sevdiğimi sevse bütün halk-ı cihân Sürmez cümle hemân kîssa-i cânân olsa	Kâşkî sevdiğimi sevse bütün halk-ı cihân <u>Sözümüz</u> cümle hemân kîssa-i cânân olsa
252	Bir katre su için ciğerini yarıyorlar. Ey sadef susuz olmayı göze al da Nisâ’nun semtine bakma.	Bir katre su için ciğerini yarıyorlar. Ey sadef susuz <u>ölmeyi</u> göze al da <u>nîsânın</u> semtine bakma.
254	Yalancı zâhid mecûsî mezarına benzer. İçi murdar, dışı müşğ ü kefûr ile muattar.	Yalancı zâhid mecûsî mezarına benzer. İçi murdâr, dışı müşğ ü <u>kâfûr</u> ile mu’attar.
258	Meyhane sakinlerine kerametten bahsetme. Her sözün bir zamân-ı sarf ve her nüktenin bir mahall-i îrâdı vardır.	Meyhâne sâkinlerine kerâmetden bahsetme. Her sözün bir zamân-ı <u>sarfı</u> ve her nüktenin bir mahall-i îrâdı vardır.
258	Âsâr-ı kerem bekleme ashâb-ı taatten Anber kokusu ahz olunur sanma tezekten	Âsâr-ı kerem bekleme ashâb-ı <u>tama’dan</u> ‘Anber kokusu ahz olunur sanma tezekden
258	Hâl-i dili bir kerecik etsem sana takrîr Ey sûfî görürdün beni şâyeste-i zincîr	Hâl-i dili bir <u>kerrecik</u> etsem sana takrîr Ey <u>sûfî</u> görürdün beni şâyeste-i zencîr
258-9	İşgiriz olsun dokunmak dembedem çeşm-i terim Kesb-i râhat eyler aktıkça cerâhat-i yâreden	<u>Eşk-rîz</u> olsun <u>dokunman</u> dem-be-dem çeşm-i terim Kesb-i râhat eyler akdıkça <u>cerâhat</u> yâreden
260	Ey pâ-y bend-i dâm-geh-i kayd-ı nâm u nenk Tâ key hevâ-yı meşgale-i dehr-i bî- derenk	Ey <u>pây-bend-i</u> dâm-geh-i kayd-ı nâm u neng Tâ key hevâ-yı meşgale-i dehr-i <u>bî-</u> <u>direng</u>

Sy. No.	Yanlış	Doğru
260	Tâ be key rûhum bûrunc-ı mahz u sa'y-ı bî mâil	Tâ-be-key rûhum <u>bu renc-i</u> mahz u sa'y-ı <u>bî-me'âl</u>
261	Şecâ'at-i arz ederken merd-i Kıptî sirkatin söyler	<u>Şecâ'at</u> 'arz ederken merd-i Kıptî sirkatin söyler
262	Ervâh ki tuhfe-i Hüdâ'dır Hâk-i reh şâh-ı enbiyâdır	Ervâh ki tuhfe-i Hudâ'dır Hâk-i <u>reh-i</u> şâh-ı enbiyâdır
262	Asalate gayr-ı mukarin-i kiber, nicâbına gayr-ı mukarin, gurur, ilm ü edebe gayr-ı mukarin fahr işte taaccüb olunacak hâl.	Asâlate gayr-ı <u>mukârin kibr, necâbete</u> gayr-ı mukârin gurûr, 'ilm ü edebe gayr-ı mukârin fahr işte ta'accüb olunacak hâl.
264	Bir kerre nazardan geçir ashâb-ı kubûru Anlarsın o dem mahsuldâr-ı gurûru	Bir kerre nazardan geçir ashâb-ı kubûru Anlarsın o dem <u>mâ-hasal-i dâr-ı</u> gurûru
264-5	Dil değil kûd u mekân olsa yerinden koparır Halka-i tare-i zülfün gibi kullâb olacak	Dil değil <u>kevn ü</u> mekân olsa yerinden koparır Halka-i <u>turre-i</u> zülfün gibi kullâb <u>olıcak</u>
266	Amelde görmekte olduğun her haleb kalbin eksikliğindedir / Köşkte gördüğün rahn ihtimamsızlığından münbaistir.	'Amelde görmekte olduğun her haleb kalbin eksikliğindedir. Köşkte gördüğün <u>rahne kayserin</u> ihtimamsızlığından münba'istdir.
273	Yok mu bir lebbeyk yarab sad hezerân yârâbe	Yok mu bir lebbeyk <u>yâ Rab sad-hezarân yâ Rabbi</u>
274	Geh güle geh şem'e benzettim ruh-ı cânâneyi Bülbül-i pervâne hâl ettim dil-i divâneyi	Geh güle geh şem'e benzettim ruh-ı cânâneyi Bülbül-i <u>pervâne-hâl</u> etdim dil-i divâneyi
276	Âbisten safâ vü keder der-leyâl hep Gün doğmadan meşîme-i şebden neler doğar	<u>Âbisten-i</u> safâ vü <u>kederdir leyâl</u> hep Gün doğmadan meşîme-i şebden neler doğar
277	Nâfe-i leylî mahmilin çekmiş beyâbân seyrine Eyle Mecnûn'u bu hâlden haberdâr, ey ceres	<u>Nâka Leylî</u> mahmilin çekmiş beyâbân seyrine Eyle Mecnûn'u bu <u>hâletden</u> haberdâr ey ceres
278	Nebattan nedir o şey ki anı kalb ederlerse hayvan bulursun.	<u>Nebâtâtдан</u> nedir o şey ki anı kalb ederlerse hayvân bulursun.
284	Reh-nümâ-yı hak olur mahfûz kahr-ı rûzgâr Münclîdir bu hakikat şem'a-i fânûsdan	Reh-nümâ-yı <u>hakk</u> olur <u>mahfûz-ı</u> kahr-ı rûzgâr Münclîdir bu hakikat şem'a-i fânûsdan
285	Kan döker çeşm hayal ettikçe hevl-i mahşeri	Kan döker <u>çeşm[im]</u> hayâl ettikçe hevl-i mahşeri
287	İ'tibâr-ı hüsn ma'âdedir, hüsn-i ma'âşa değildir.	<u>İ'tibâr hüsn-i</u> ma'âdedir, hüsn-i ma'âşa değildir.

Sy. No.	Yanlış	Doğru
289-290	Mânende-i mâkiyân-ı garrâ Yek beyza hezâr-ı fahr ü da’vâ	Mânende-i mâkiyân-ı garrâ Yek beyza <u>hezâr</u> fahr u da’vâ
292	Eylemez halvet-serây-ı ser-i vahdet mahremî Âşıkı ma’şûktan ma’şûku âşıktan cüdâ	Eylemez halvet-sarây-ı <u>sırr-ı</u> vahdet <u>mahremi</u> ‘Âşıkı ma’şûkdan ma’şûku ‘âşıktan cüdâ
293	Mazâhir olsa da bî-add cemâl-i vâhiddir	Mezâhir olsa da bî-‘add <u>cemâl</u> vâhiddir
297	Okurum sûre-i ve’l-leyl-i pey her subh ü mesâ Rûh-ı Mecnûnu bu vadide ben ettim ihya	Okurum sûre-i “ <u>Vel’l-leyl</u> ” <u>pey-i</u> her subh u mesâ Rûh-ı Mecnûn’u bu vâdide ben etdim ihyâ
299	Bilmese de kıymetimi gülşenim Gül-bünümün âleti olur medfenim	Bilmese de kıymetimi gülşenim Gül-bünümün <u>altı</u> olur medfenim
301	İşret-güher adamı temyize mehekdir	<u>‘İşret güher-i âdemi</u> temyîze mehekkdir
319	Nûr-ı mevvâc-ı ibtihâca bütün Oldu müstagrık enfüs ü âfâk	Nûr-ı mevvâc-ı ibtihâca bütün Oldu <u>müstağrak</u> enfüs ü âfâk
319	Mevzûn-ı kaddi ar’ar-ı gülzâr-ı nazm ü nesr Nâzik miyânı vâsita-i cünbüş-i hayâl	<u>Mevzûn</u> kaddi ‘ar’ar-ı gülzâr-ı nazm ü nesr Nâzik miyânı vâsita-i cünbüş-i hayâl
321	Her afhada bir şekl-i hakikat eder ibraz Her gün çevirir bir varaka mıkleb-i âlem	Her <u>safhada</u> bir şekl-i hakikat eder ibrâz Her gün çevirir bir varaka mıkleb-i ‘âlem
323	Adama mihr ü muhabbet bir belâdır neylesin	<u>Âdeme</u> mihr ü muhabbet bir belâdır n’eylesin
326	Ey gubâr-ı kaddımın arş-ı berrîn başına taç Şeref-i zâtına ednâ-yı merâtib-i mi’râc	Ey gubâr-ı <u>kademî</u> ‘arş-ı <u>berîn</u> başına tâc Şeref-i zâtına ednâ-yı <u>merâtib</u> mi’râc
326	Mir’ât-ı hakkız Hakkı görür bizde başırân Hod-bınlerin amma gözüne câm-ı şikestiz	Mir’ât-ı <u>Hak’ız</u> Hakk’ı görür bizde başırân Hod-bınlerin ammâ gözüne câm-ı şikestiz
329	Kâse-i zerrîn getirdin sâkiyâ meyden tehî Dâne-i aklım başımdan aldı serv-i sehî	Kâse-i zerrîn getirdin sâkiyâ meyden tehî Dâne-i ‘aklım başımdan aldı <u>bir</u> serv-i sehî
337	Hem sinesi pür-dâğ hem âvâresi muhrik Neden bilinir söz muhabbet neye derler	Hem sinesi pür-dâğ hem <u>âvâresi</u> muhrik <u>Neyden</u> bilinir <u>sûz-ı</u> muhabbet neye derler
337	Bir iğne sâni’e muhtaç olur da bî-sâni’	Bir iğne sâni’e muhtâc olur da bî-sâni’ Girer mi kisve-i <u>kezne</u> şu <u>kün fe-kâm</u>

Sy. No.	Yanlış	Doğru
	Girer mi kisve-i gûne şu kevn-i fekâna düşen	<u>düşün</u>
338	Kanı ola davacı vü muhzır dahi şahid Ol mahkemenin hükmüne derler mi adâlet	<u>Kādî</u> ola da'vâcı vü muhzır dahi şahid Ol mahkemenin hükmüne derler mi 'adâlet
345	Ey zâ'ir-i sâhib nefes hubb-ı sevâddan meyli kes Dünyada kalamaz hiç kes Allah bes bakî heves	Ey zâ'ir-i <u>sâhib-nefes</u> hubb-ı <u>sivâdan</u> meyli kes Dünyâda <u>kalmaz</u> hiç kes Allah bes bâkî heves
349	Raks eylesin mestâneler mutribler ettikçe	Raks eylesin mestâneler mutribler ettikçe <u>nagam</u>
349	Muvahhid-i safha-i idrake nakş-ı hatt ü hâl etmez	<u>Muvahhid</u> safha-i idrâke nakş-ı hatt u hâl etmez
351	Mağlûp olur peşeye Nemrûd-i mübâhî	Mağlûb olur <u>peşeye</u> Nemrûd-ı mübâhî
355	Müdârâdır medâr-ı mülk-dâra Medâr-ı mülk-dâradır müdârâ	Müdârâdır medâr-ı <u>mülk-i dârâ</u> Medâr-ı <u>mülk-i dârâdır</u> müdârâ
359	Tesbîh ki her zâhir ü pinhân dehen-bâz Tenzîh ki her zerre-i nâçiz müheyyâ	<u>Tesbîhine</u> her zâhir ü pinhân dehen-bâz <u>Tenzîhine</u> her zerre-i nâçiz müheyyâ
362	Nâ-mülâyim zâhirin olmaz mülâyim bâtinî Çöl libâsın astarı Cûdî olur mu atlasın	Nâ-mülâyim zâhirin olmaz mülâyim <u>bâtını</u> <u>Cul</u> libâsın astarı Cûdî olur mu atlasın
363	Cihân cihân müdara zaman zaman mümâşât	Cihân <u>çihân-ı</u> müdârâ zamân <u>zamân-ı</u> mümâşât
363	Mümkün müdür hakikat-ı eşyâyı vezn ü derk Mizân akla dirhem-i ta'dîl iken zanûn	Mümkün müdür hakikat-ı eşyâyı vezn ü derk <u>Mizân-ı</u> 'akla dirhem-i ta'dîl iken <u>zünûn</u>
364	Sen neden ma'siyet-güzîsin hâlbuki kable'l-hakdan münâdî-i kabûl sana gel diye nida etmektedir.	Sen neden ma'siyet- <u>güzînsin</u> hâlbuki <u>kibel-i Hak'dan</u> münâdî-i kabûl sana gel diye nidâ etmektedir.
370	Mürşitlerimiz mazhar-ı îmân ola âmin İmânları bir mu'cib-i Kur'ân ola âmin	Mürşidlerimiz mazhar-ı îmân ola âmin İmânları <u>ber-mûcib-i</u> Kur'ân ola âmin
378	Dil müstenid-i dürr-i Hudâdır Vâreste-i minnet-i sevâddır	Dil müstenid-i <u>der-i</u> Hudâ'dır Vâreste-i minnet-i <u>sivâdır</u>
408	Ne gûşe-gîrleri nâ'il-i emel gördük Cihanda terk-i mutâleble cüst-cû birdir	Ne gûşe-gîrleri nâ'il-i emel gördük Cihânda terk-i <u>metâlible</u> cüst-cû birdir

Sy. No.	Yanlış	Doğru
409	Sikender-i seyr isen de sedd-i nutk it pîş-i kâmilde Felâtûn-ı hakikat-bîne nakl-i mâcerâ olmaz	<u>Sikender-seyr</u> isen de sedd-i nutk et pîş-i kâmilde Felâtûn-ı hakikat-bîne nakl-i mâcerâ olmaz
409	Zikr-i Hakkı hafıza bîfark-ı gûş-ı ehl-i Hak İstimâ eyler ezandan aradan nâkusdan	Zikr-i Hakk'ı hâfıza <u>bî-fark</u> gûş-ı ehl-i Hakk İstimâ' eyler ezândan aradan nâkusdan
410	Nâliş-i ney mi bu yahud nefehât-ı melekût Esiyor şive-i nâlişte ezelden âb-dih	Nâliş-i ney mi bu yâhüd nefehât-ı melekût Esiyor şive-i nâlişte ezelden <u>ebede</u>
410	Döksün sehâb kaddin eğip katre katre kân Etsin dirah-ı nârveni nahl-i erguvân	Döksün sehâb kaddin <u>anıp</u> katre katre <u>kan</u> Etsin dirah-ı nârveni nahl-i erguvân
11-41	Sana ey nây-ı nâ-şenide nevâ Sûver-i dil-mürde-gân denilse revâ	Sana ey nây-ı <u>nâ-şenide-nevâ</u> <u>Sûr-ı</u> dil-mürdegân denilse revâ
412	Hübân bî-vefâ gibi dehr-i desise-bâz Naz ehline niyaz eder ehl-i niyâza naz	<u>Hübân-ı</u> bî-vefâ gibi dehr-i desise-bâz Nâz ehline niyâz eder ehl-i niyâza nâz
412	Sirâyet o nâzenîni ki helâk-ı Zü'l-celâl Kılmış bahâr-ı hüsnünü bir cennet-i cemâl	<u>Seyr</u> et o nâzenîni ki <u>Hallâk-ı</u> Zu'l-celâl Kılmış bahâr-ı hüsnünü bir cennet-i cemâl
414	Eyledik enfâs ü âfâkı yine Anberîn-i nefhalarınca imlâ	<u>Eyledin enfüs</u> ü âfâkı yine <u>'Anberin</u> nefhalarınca imlâ
419	Barek-Allah nüh dil-nişîn tenbih Ne nezîhü'l-müfâd pend vecih	<u>Bârekallâh ne</u> dil-nişîn tenbîh Ne nezîhü'l-müfâd <u>pend-i</u> vecîh
420	Nâmcûyânın ider hakkâk-ı çarh-ı bed-güher Cismini bir şerha-i âlâm-ı mânend-i nigîn	Nâm-cûyânın ider hakkâk-ı çarh-ı bed-güher Cismini bir şerha-i <u>âlâm</u> mânend-i nigîn
423	Cûn ol mâ-halakdır ol nûr Sânî-yi Hudâ desem de mazur	<u>Cûn evvel-i</u> mâ-halakdır ol nûr Sânî-yi Hudâ desem de ma'zûr
429	Pâbürehne reh-i kûyunda düşerdi peyine Görse ol kebg-i hurâmendeyi bişr-i hâfî	Pâ-bürehne reh-i kûyunda düşerdi peyine Görse ol kebg-i hurâmendeyi <u>Bişr-i Hâfî</u>
430	Câh-ı kaydından ilahî beni azâd eyle Nezd-i pâyımda hemân pâyemi müzdâd eyle	<u>Câh</u> kaydından İlâhî beni âzâd eyle Nezd-i <u>pâkinde</u> hemân pâyemi müzdâd eyle
430	Tavr-ı pây-endâz eder nûr-i kelîm aşûbunu Olsa ey cânân güzër geh-i vâdî-yi eymen sana	<u>Tûr</u> pây-endâz eder nûr-i <u>Kelîm-âşûbunu</u> Olsa ey cânân <u>güzer-geh</u> vâdî-yi <u>Eymen</u> sana

Sy. No.	Yanlış	Doğru
430	Gam-ı reh-güzerinde pâ-y-mâlim	<u>Gam</u> reh-güzerinde pâ-y-mâlim
431	Mader ile peder olup bahane Sevk etti kaza beni cihân	<u>Mâderle</u> peder olup bahâne Sevk etti kazâ beni <u>cihâne</u>
433	Hâkden pertev-i hurşîd cihân-tâbe ne şeyn	Hâkden pertev-i <u>hurşîd-i</u> cihân-tâba ne şeyn
433	Geh güle geh şem'a benzettim ruh-ı cânâneyi Bülbül ü pervâne-hâl ettim dil-i divâneye	Geh güle geh şem'a benzettim ruh-ı cânâneyi <u>Bülbül-i</u> pervâne-hâl etdim dil-i <u>divâneyi</u>
433	Bir sayd-gâhtır kim aşka fezâ-yı imkân Şâh-bâz-ı sadra pervâz anda şikâr-ı fitrâk	Bir sayd-gâhdır kim 'aşka fezâ-yı imkân <u>Şeh-bâz-ı sidre-pervâz</u> anda şikâr-ı fitrâk
434	Bunca dem pûşide oldum ben gibi bir ateşe Ey abâ peşm-i semendersin ki sûzan olmadın	Bunca dem pûşide <u>oldum</u> ben gibi bir âteşe Ey 'abâ peşm-i semendersin ki sûzân olmadın
434	Devr eylecek bezmde akdâh-ı pey-â- pey	Devr <u>eyleyecek</u> bezmde <u>akdâh</u> pey-â- pey
435	Lâl olur elbet zebân-ı hâmî-yi pîçide-mûy Kılca gamdan tab-ı erbâb-ı suhan illetlenir	Lâl olur elbet zebân-ı <u>hâme-i</u> pîçide- mûy Kılca gamdan tab'-ı erbâb-ı sühan illetlenir
435	Şeb midir bu yâ sevâd-ı âh-ı pinhanım mıdır Şem'-i meclis şu'le nümâyânım mıdır	Şeb midir bu yâ sevâd-ı âh-ı pinhânım mıdır Şem'-i meclis <u>şu'le-i [dâğ]-ı</u> nümâyânım mıdır
435	Neşr-i bû-yı gül eder pirehen mevce-zenîn Söyle ey gonce-lika gül mü serâ-pâ bedenin	Neşr-i bû-yı gül eder <u>pirehen-i mevce- zenin</u> Söyle ey gonce-likâ gül mü <u>ser-â-pâ</u> bedenin
437	Firâşım seng-i hâra puşışım şevk-i kanâd olsun	Firâşım seng-i hârâ puşışım şevk-i <u>katâd</u> olsun
437	Devr-i gül geldi mi aya diye pürsân olarak Bülbülû küçede gördüm ki gülistana gelir	Devr-i gül geldi mi <u>âyâ</u> diye pürsân olarak <u>Bülbülû</u> küçede gördüm ki gülistâna gelir
440	Bütün nev-resüm namaza şeb-i rûz râğıp olmuş	<u>Büt-i</u> nev-resim namâza şeb <u>ü</u> rûz râğıp olmuş
440	Nerde âsâr-ı rağbet olsa ıyân Olur ol suya ma'rifet-pûyân	Nerde âsâr-ı rağbet olsa 'ayân Olur ol <u>suya ma'rifet pûyân</u>
440	Lezzeti et'amede, râhatı cisminde arar	Lezzeti <u>et'imede</u> râhatı cisminde arar Ne bilir neş'e-i idrâki nedir ehl-i şikem

Sy. No.	Yanlış	Doğru
	Ne bilir neş'e-i idrâki nedir ehl-i şikem	
442	Mücerrehtir rakîbin meymenet yoktur kudûmunda	<u>Mücerrebdir</u> rakîbin meymenet yoktur kudûmunda
445	Reftâre gelse kamet-i ar'ar hirâm ile Bâlâ-yı yâre serv-i semen zîr-i dest olur	Reftâra gelse kâmet-i ' <u>ar'ar-hirâm</u> ile Bâlâ-yı yâre serv-i <u>cemen zîr-dest</u> olur
447	Pek rengine aldanma felek eski feklektir	Pek rengine aldanma felek eski <u>felekdir</u>
448	Senden ednâyı görüp şükriyle dem-sâz olup Senden a'lâlara peşk eylemenin merhemidir	Senden ednâyı görüp şükr ile dem-sâz <u>olmak</u> Senden a'lâlara <u>reşk</u> eylemenin merhemidir
449	Yokmuş bu çârsûuda revacı faziletin	Yokmuş bu <u>çârsûuda</u> revâcî faziletin
452	Benim ki lokma-perhîzkârlığına riayetim yoktur. Niçin o şarâbü'l-hamr olan ayyaşî zemmedeyim.	Benim ki <u>lokma perhîzkârlığına</u> ri'âyetim yoktur. Niçin o <u>şâribü'l-hamr</u> olan 'ayyâşî zemmedeyim.
452	Rîze-i elmâs eger her açtığı zahme o şûh Lütfu var olsun eder ihsân ihsân üstüne	Rîze-i elmâs <u>eker</u> her açtığı zahme o şûh Lutfu var olsun eder ihsân ihsân üstüne
453	Gel tasfiye-i rûha çakıp rûha safa verir Toprak olacaktır sana yok sûd bedenden	Gel tasfiye-i rûha <u>çalış</u> rûha safâ <u>ver</u> Toprak olacaktır sana yok sûd bedenden
455	Edenler dûr cânândan beni cânında bulsunlar Galat ettim değil cânında cânânda bulsunlar	Edenler dûr cânândan beni cânında bulsunlar Galat etdim değil cânında <u>cânânında</u> bulsunlar
455	Sürdü mecnûn nevbetin şimdi benim rüsvâ-yı ışk Doğru derler her zamân bir aşkın devrânıdır	Sürdü <u>Mecnûn</u> nevbetin şimdi benim rüsvâ-yı 'aşk Doğru derler her zamân bir ' <u>âşıkın</u> devrânıdır
457	Senin izninle sâbih-i yemmde mâhî	Senin izninle <u>sâbih</u> yemmde mâhî
457	Hâlîmi arz it sabâ-yı dildâre Allah aşkına Sûziş-i dilden haber ver yâre Allah aşkına	Hâlîmi 'arz et <u>sabâ</u> dil-dâre Allâh 'aşkına Sûziş-i dilden haber ver yâre Allâh 'aşkına
457	İnsandır ömr-i vuku'ât nik ü bed Sabret kemâl-i mihnete in tîz begüzerd	İnsandır <u>memerr-i vukû'ât-ı</u> nîk ü bed Sabret <u>Kemâl</u> mihnete <u>în nîz buguzered</u>
459	Gelmez sedef-güne bir öyle dürr-i yektâ	Gelmez <u>sadef-i keвне</u> bir öyle <u>dürr-i</u> yektâ

Sy. No.	Yanlış	Doğru
460	Sâfilîni esîr eden gözler Mün'atîf ber-veş semevâte	Sâfilîni esîr eden gözler Mün'atîf <u>berk-veş semâvâta</u>
460	Benim ol bülbül-i kudsî safir-i bağ-ı fîtrat kim Gelir pervâze mürğ-i akl ol aşîyanumdan	Benim ol bülbül-i <u>kudsî-safir-i</u> bağ-ı fîtrat kim Gelir pervâza murg-i ' <u>akl-ı evvel</u> âşîyânımdan
460	Feleğin gerdiş-i bî-insâf Hâtîf'ı etdi ayak sahhâfî	Feleğin gerdiş-i <u>bî-insâfı</u> <u>Hâtîf'i</u> etdi ayak sahhâfî
462	Âşıkın sekri sahvı siyândır	'Âşıkın sekri sahvı <u>siyyândır</u>
467	Kametın ey bûstân lâ-mekân pîrâyesi Nûrdan bir servdir düşmez zemîme sâyesi	Kâmetın ey <u>bûstân-i</u> lâ-mekân pîrâyesi Nûrdan bir servdir düşmez <u>zemîne</u> sâyesi
467	Takdîr-i bahâ eylemez sayıafî-yi dehr Bir cevhere kim hâk-i siyâh içre nihândır	Takdîr-i bahâ <u>eyleyemez sayırafî-i</u> dehr Bir cevhere kim hâk-i siyâh içre nihândır
469	Skender seyr isen de sedd-i mutk et pîş-i kâmilde Felâtun-ı hakîkat-bîne nakl-i macera olmaz	<u>Sikender-seyr</u> isen de sedd-i <u>nutk</u> et pîş- i kâmilde Felâtun-ı hakîkat-bîne nakl-i mâcerâ olmaz
470	Oldu beyaz subh gibi mû-yı ser- sefid Ey hufte-i çeşm uyan ki ibâdet zamanıdır	Oldu <u>beyâz-ı</u> subh gibi mû-yı <u>ser sefid</u> Ey <u>hufte</u> çeşm uyan ki 'ibâdet zamânıdır
472	Herkesin kısmeti yoktan gelir ama bilmez Yeri var âdeme menn eylese selvâ-yı adem	Herkesin kısmeti yokdan gelir <u>ammâ</u> bilmez Yeri var [<u>'âleme</u>] menn eylese selvâ-yı 'adem
473	Semender-hâne-i mihr ü vefâdır matbah-ı Mollâ	Semender-hâne-i mihr ü vefâdır matbah-ı <u>Monlâ</u>
474	Meydâna düşen kurtulmaz seng-i kazâdan	Meydâna düşen <u>kurtulamaz</u> seng-i kazâdan
474	Ben ki bu gece bu hanede mihmânım kat'an bir ferde mazarrat gelmez.	Ben ki bu gece bu hânede mihmânım <u>kat'â</u> bir ferde mazarrat gelmez.
476	Nahl-i nâzım bilemem doğrusunu hangisi râst Serve benzetti Acem kaddini urbân bâne u'	Nahl-i nâzım bilemem doğrusunu hangisi râst Serve benzetti 'Acem kaddini 'Urbân <u>bâna</u>
477	Ey âlem-i mesâlik seyyâh-ı hûşyârî Hiç kasr sûretinde gördün mü nev- bahârî	Ey 'âlem-i <u>misâlin</u> seyyâh-ı <u>hûşyârî</u> Hiç kasr sûretinde gördün mü nev- bahârî

Sy. No.	Yanlış	Doğru
480	Dâhilim silkine sergeşte-i duacılarının eyleme mânend-i nişân-ı tesbîh	Dâhilim silkine <u>sergeşte</u> du’âcılarının <u>Beni terk</u> eyleme mânend-i nişân-ı tesbîh
481	Mürüvvet-i fesh olunmuş vefâ-yı ademe gitmiş anka ve kimya gibi her ikisinin de yalnız birer namı kalmış.	<u>Mürüvvet</u> fesh olunmuş <u>vefâ</u> ‘ademe gitmiş. ‘Ankâ ve kîmyâ gibi her ikisinin de yalnız birer nâmı kalmış.
481	Nûr-ı irfâna dil-i pâkî sipehr vâlâ	Nûr-ı ‘irfâna dil-i <u>pâkî sipehr-i</u> vâlâ
482	Sirkat-i şî’r edene kat-ı zebân lâzımdır Böyledir şerh-i belâgatte fetâvâ-yı sühan	Sirkat-i şî’r edene kat-ı zebân lâzımdır Böyledir <u>ser’-i</u> belâgatde fetâvâ-yı sühan
483	Nâdânlar eder sohbet-i nâdânla telezzüz Dîvânelerin hem-demi dîvân gerektir	Nâdânlar eder sohbet-i nâdânla telezzüz Dîvânelerin hem-demi <u>dîvân[el]</u> gerektir
485	Sana ey nâ-yı nâşinîde nevâ Sûr-ı dil-i mürdegân denilse revâ	Sana ey <u>nây-yı nâ-şenîde-nevâ</u> Sûr-ı <u>dil-mürdegân</u> denilse revâ
487	Çıktı bir gün ki ziyasında temâmî-yi rüsûl Oldu mahv öyle ki hûrşid-i ziyâsında sühâ	Çıktı bir gün ki ziyâsında <u>tamâmî-i</u> rüsûl Oldu mahv öyle ki <u>hûrşid</u> ziyâsında <u>Sühâ</u>
487	Zanneder sükkân-ı geştî sâhil-i deryâ bürür	Zanneder sükkân-ı <u>keştî</u> sâhil-i deryâ <u>yürür</u>
487	Sükker mi lebi midir nedir ol ayn-ı selsebîl Cevher mi fem midir nedir ol Hakka’â lâl	Sükker mi <u>leb</u> midir nedir ol ‘ayn-ı <u>Selsebîl</u> Cevher mi fem midir nedir ol <u>hokka-i le’âl</u>
491	Medded ey şâfi yevm-i arâsat	<u>Meded</u> ey <u>şâfi’-i</u> yevm-i ‘arasât
492	Şahane günc-i meykedede mindere yan gelince rind Hiç şahnenin tanur mu yasağı ve masağını	Şâhâne <u>künc-i meykedede</u> yan gelince rind Hiç şahnenin tanur mu <u>yasağ u mesâğımı</u>
494	Rûh-ı âlim-i medâr-ı arz u sema Fahr-ı adem-i şefî rûz-ı ceza	Rûh-ı <u>âlem</u> medâr-ı ‘arz u semâ Fahr-ı <u>âdem şefî’-i</u> rûz-ı cezâ
495	Müslüman oldu bir kâfir, şehid oldu iki gazi	<u>Müselmân</u> oldu bir kâfir, şehid oldu iki gâzî
497	Şerha-dâr tığ-i gamdır sine-i sad çâkımız Arzu-yı inşirâh etmez gam nâkımız	<u>Şerha-dâr-ı</u> tığ-i gamdır <u>sîne-i sad-çâkımız</u> Ârzu-yı inşirâh etmez <u>dil-i gam-nâkımız</u>
498	Sana nisbet çeşme-i âbhızr-ayn-ı şernek	Sana nisbet çeşme-i <u>âb-ı Hızır ‘ayn-ı şereng</u>

Sy. No.	Yanlış	Doğru
498	Hiç âkil olur mu zenn-i sad-şevhere dil-bend	Hiç 'âkil olur mu <u>zen-i</u> sad-şevhere dil-bend
499	Şân-ı ehl-i ilme eyler hars-ı câh-ı irâs-ı şeyn	Şân-ı ehl-i 'ilme eyler <u>hurs-ı câh</u> irâs-ı şeyn
500	Bir sayd-gâhdır kim aşka fezâ-yı imkân Şahbâz sedre pervâz anda şikâr-ı fitrâk	Bir sayd-gâhdır kim 'aşka fezâ-yı imkân <u>Şeh-bâz-ı sidre-pervâz</u> anda şikâr-ı fitrâk
500	Lezzeti et'imede rahatı cisminde ara Ne bilir neşe-i idrâkî nedir ehl-i şikem	Lezzeti et'imede râhatı cisminde <u>arar</u> Ne bilir neş'e-i <u>idrâkî</u> nedir ehl-i şikem
500	Meşk pazarını eyler şiken zülfi şikest	Meşk bâzârını eyler <u>şiken-i zülfü</u> şikest
500	Etme mir'at-ı şikeste seni yüz sûrete kor	Etme <u>mir'âtı</u> şikeste seni yüz sûrete kor
500	Hem yıkarsın berk-i şimşir-i sitemle âlemi Hem döner dersin ser-i kûyumda feryâd olsun	Hem yıkarsın berk-i şimşir-i sitemle 'âlemi Hem döner dersin ser-i kûyumda feryâd <u>ollmalsın</u>
501	Ayân iken zarar-i iktirân-ı şişe vü seng-i hilâf-ı cins ile ülfet belâ değil de nedir	'Ayân iken zarar-ı iktirân-ı şişe vü <u>seng Hilâf</u> -ı cins ile ülfet belâ değil de nedir
501	Hemen inâbe şitâb etme. Anla, dinle işi.	<u>Hemân 'itâba</u> şitâb etme anla, dinle işi
506	Ta'ayyüşüm kerem-i sufra-i atâdandır Teneffüsüm nefes-i rahmet-i Hudâ'dandır	Ta'ayyüşüm kerem-i sufra-i 'atâdandır Teneffüsüm <u>nefes-i</u> rahmet-i Hudâ'dandır
514	Seyr etdi hevâ üzre denir taht-ı Süleymân Saltanatın yellere eser şimdi yerinde	Seyr etdi havâ üzre denir taht-ı Süleymân <u>Ol</u> saltanatın yellere eser şimdi yerinde
517	Olma dîvâne görünme akla	Olma dîvâne <u>güvenme</u> 'akla
520	Zanellah u bu ne dil-cu ve ne şîrîn mekteb	<u>Zânehullâh</u> bu ne dil-cû vü ne şîrîn mekteb
520	Şehri târâc eyleyen hep paspanandır yine	Şehri târâc eyleyen hep <u>pâsbânandır</u> yine
521	Sebatı yok bu âlemin ona kim itimâd eder Ferah gelir tarh gider tarh gelir ferah gider	Sebâtı yok bu 'âlemin ona kim i'timâd eder Ferah gelir <u>terah</u> gider <u>terah</u> gelir ferah gider
521	Olmaz asla fütûr ü nâ-çârî O Hudâvend izzete târî	Olmaz aslâ fütûr u nâ-çârî O <u>Hudâvend-i</u> 'izzete târî
521	Verdi zât-ı fâliku'l-ısbâh izn-i infilâk Bir de yaz bi'l-ibtihâc ey Cudî bir târih-i tâml Kıldı es-sultan Mehmed Han sad	Verdi zât-ı fâliku'l- <u>esbâh</u> izn-i infilâk <u>Bir nevîn subh-ı Reşâd'a gayrı şâd olsun nüfûs</u> <u>Sen de</u> yaz bi'l-ibtihâc ey Cudî bir târih-

Sy. No.	Yanlış	Doğru
	müjde cülûs 1327	i <u>tâm</u> Kıldı es-Sultân <u>Mehemmed</u> Hân sad müjde cülûs 1327
522	Sâlik-i şehrhâ-ı hidâyetleriz Nâsik-ı der-gâh-ı inâyetleriz	Sâlik-i şehrhâ-ı hidâyetleriz <u>Nâsik-i</u> dergâh-ı 'inâyetleriz
527	Zinhar gönül eyleme bir kimseye ta'yîb Men dakika fakat dukka ve men âb fakat uyyibe	Zinhâr gönül eyleme bir kimseye ta'yîb Men dakika <u>fekad</u> dukka ve men ' <u>âbe</u> <u>fekad 'îb</u>
529	Şairlerimiz derse ki şiir etti tekemmül Aldanma ki şair sözü elbette yalandır	Şâ'irlerimiz derse ki <u>şi'r</u> etdi tekemmül Aldanma ki şâ'ir sözü elbette yalandır
529	Bir yerde ki yok nağmeni takdir edecek gûş Tazyî-i nefes eyleme tebdîl-i makam et	Bir yerde ki yok nağmeni takdir edecek gûş Tazyî'-i <u>nefes</u> eyleme tebdîl-i makâm et
531	Âyet-i nûr-ı ruhun ol dem ki tertîl eylemem Rûh-ı Dâvudu menâkıb-hân tebcîl eylemem	Âyet-i nûr-ı ruhun ol dem ki tertîl eylemem Rûh-ı Dâvûd'u <u>menâkıb-hân-ı</u> tebcîl eylemem
533	Şu'ûn-ı mazhar-ı sırr-ı tecellî Hakkdır	<u>Şu'ûn</u> mazhar-ı sırr-ı <u>tecelli-i Hak'dır</u>
534	Gelemem ser-te-ser şerh-i mezâyâ-yı tecellâdır	<u>Kelâmım</u> ser-te-ser şerh-i mezâyâ-yı tecellâdır
537	Hîç olsun mu çeşm-i ehl-i yakîn Halk-ı rahmandan tefâvüt-ı beyn	Hîç olsun mu çeşm-i ehl-i yakîn <u>Halk[ı] Rahmân'dan tefâvüt-bîn</u>
540	Mutasavver değil ana bir an İntifâ ve tegayyür ve butlân	Mutasavver değil ona bir ân İntifâ <u>vü</u> tegayyür <u>ü</u> butlân
543	Eyler memeyi baş ile tehzîz Dünbale ve hemişe cünbân	Eyler memeyi baş ile tehzîz Dünbâle <u>ise</u> hemişe cünbân
547	Hezar ahbab olan ehl-i televvünden vefa gelmez	<u>Hezâr-ahbâb</u> olan ehl-i televvünden vefâ gelmez
548	Hazretin halka budur telkîni Atlabu'l-ilm velev bi's-sîn	Hazret'in halka budur telkîni " <u>Utlubû'l-'ilme</u> velev <u>bi's-sîni</u> "
549	Ruhu mesrur eder temâşâsı Ne tabî ne dilfirib tavreş	Rûhu mesrûr eder temâşâsı Ne tabî'î ne dil-firîb <u>duruş</u>
551	Temkîni kavime elden keşfetmerâz-ı aşkı Her şahs eder mi Cudî esrâr-ı aşkı idrak	Temkîni <u>koyma</u> elden keşfetme râz-ı 'aşkı Her şahs eder mi Cûdî esrâr-ı 'aşkı idrâk
553	Her ten biter bir derd ile Geh kerem eyle geh serd eyle	Her ten biter bir derd ile Geh <u>germ ile</u> geh serd <u>ile</u>

Sy. No.	Yanlış	Doğru
	Uğraşmağa her ferd ile Değmez bu dünyâ-yı ahas	Uğraşmağa her ferd ile Değmez bu dünyâ-yı ahas
555	Teneffüsüm nefsi-i rahmet-i hudâdandır	Teneffüsüm <u>nefes-i</u> rahmet-i <u>Hudâ'dandır</u>
559	Oldu elhak terâne-i tevhîd Raksa endâz zühre vü nâhid	Oldu el-hak terâne-i tevhîd <u>Raksa-endâz-ı Zühre vü Nâhid</u>
559	İdrâk-i me'âli bu küçük akla gerekmez Zira bu terâzu o kadar sıkleti çekmez	İdrâk-i <u>me'âlî</u> bu küçük 'akla gerekmez Zirâ bu terâzû o kadar sıkleti çekmez
563	Gül üzerinde onun tesbih-hanı yalnız bülbül değildir. Her diken onu tesbihe müttehî bir zebândır.	Gül üzerinde onun tesbîh-hânı yalnız bülbül değildir. Her diken onu tesbihe <u>müteheyî'</u> bir zebândır.
567	Müşke teşbih hatadır şiken-i turrasını Kırılır hâtırî bir deste-i sünbülde desem	Müşke teşbîh hatadır şiken-i turrasını Kırılır hâtırî bir deste-i <u>sünbül de</u> desem
574	Gül-i şebboy vü lâle vü sünbül Kebk-i gonceşk ü kumrî vü bülbül Câ-be-câ size zârda handan Dem-be-dem şâhsârda nâlân	<u>Gül ü şeb-bây u</u> lâle vü sünbül <u>Kebg lül güncişk</u> ü kumrî vü bülbül Câ-be-câ <u>şebze-zârda</u> handân Dem-be-dem şâh-sârda nâlân
575	Serkeşlik etti tevsen-baht-ı tîz-kâr Düşdü zemine sâye-i eltâf-ı girdigâr	Serkeşlik etdi <u>tevsen-i baht-ı sitîze-kâr</u> Düşdü zemîne sâye-i eltâf-ı <u>Kirdgâr</u>
577	Eyler tezervi pençe-i gadrinde bâzhâr	Eyler tezervi pençe-i gadrinde <u>bâz hâr</u>
579	Kesmiş atmışdır anı itme hedel Tîg-i lâ-yüs'el amm yûf'al	Kesmiş atmışdır onu etme <u>cedel</u> Tîg-i " <u>lâ-yüs'elü 'ammâ yef'alu</u> "
579	Mükerremdir mükerremdir tihâme Mükerrem bâd-ı ilâ yevmi'l-kıyâme	Mükerremdir mükerremdir <u>Tihâme</u> Mükerrem <u>bâd ilâ</u> yevmi'l-kıyâme
579	Ey musavver-i reh-güzârî üzre çek timsalimi	Ey <u>musavvir</u> reh-güzârî üzre çek timsâlîmî
582	Bu hâkin pertevinden oldı deycûr-ı adem zâil İmâdın açdı mûcivât-ı çeşmin tuti-yâdur bu	Bu hâkin pertevinden oldu deycûr-ı 'adem zâ'îl <u>'Amâdan</u> açdı <u>mevcûdât</u> çeşmin tütîyâdır bu
582	Men hod oldum iy türâbımdan olan sâgar müdâm Rindler bezmin görüp bir bir yaturmenden niyâz	Men hod <u>öldüm</u> ey türâbımdan olan sâgar müdâm Rindler bezmin <u>gezip</u> bir bir <u>yetir</u> <u>menden</u> niyâz
585	Gök kenarı, göğün yere muttasıl gibi görünen kenarı: "Ol meh-i çârdeh-i sümme denâ" –Hakanî: <i>ufk-i hakikî,</i> <i>ufk-ı mer'î.</i> âfitâb-ı ufk-ı ev-ednâ ufkî	Gök kenârî, göğün yere muttasıl gibi görünen kenârî: "Ol meh-i çâr-deh-i "sümme denâ" <u>"Âfitâb-ı ufuk-ı "ev ednâ" - Hâkânî</u>

Sy. No.	Yanlış	Doğru
	amudînin zıddı. “Ufk”, “fa”nın sükûnuyla da okunur.	Ufk-ı hakikî, ufk-ı mer’î. Ufkî=‘Amudînin zıddı. Ufk; “fâ”nın sükûnuyla da okunur.
587	Bir kitap ki onun dibacesi “kala’l-lah, kâlellah, kale resulullah” ile muvaşşah değildir. Onun mâ-hasal mazmunu mahşer-i hüsrânından başka bir şey değildir.	Bir kitâp ki onun dibâcesi “ <u>Kâlellâh</u> , <u>Kâle Resûlullâh</u> ” ile muvaşşah değildir. <u>Ânun mâ-hasal-ı mazmûnu</u> mahşer-i hüsrânından başka bir şey değildir.
589	Vay üftâde senin hâline ol fetânun	Vây <u>üftâdesinin</u> hâline ol <u>fettânun</u>
589	Kelâl geldi tasriften ümm-i dünyaya Yeter şu kahirenin kahrı azm-ı rûm edelim	Kelâl geldi <u>tasarrufdan Ümm-i Dünyâ’yı</u> Yeter şu <u>Kâhire’nin</u> kahrı ‘azm-i <u>Rûm</u> edelim
590	“nice ümmî ki kütüphane-i hak-oldu te’lîfi ile müstağrak-hâkânî”. ESKİ HARFLER Bir ümmînin en koyu bir cahiliyet zamanında bu kadar kemâlât-ı ilmiyyeyi haiz oluşu, en dil-güdâz bir yetimlik içinde bu kadar mekârim-ı âdâb ile müeddeb bulunuşu bir mucize-i fevkâlâde değildir.	“Nice ümmî ki kütüb-hâne-i <u>Hak</u> Oldu te’lîfi ile müstağrak – <u>Hâkânî</u> ” . "كفكك بالعلم فى الأمى معجزه فى الجاهلية و التاديب فى اليتيم" امام بوصيرى Bir ümmînin; en koyu bir cahiliyyet zamânında bu kadar kemâlât-ı ‘ilmiyyeyi hâ’iz oluşu, en dil-güdâz bir yetimlik içinde bu kadar mekârim-i âdâb ile mü’eddeb bulunuşu; bir mu’cize-i fevka’l-’âde değil <u>midir</u> .
597	Vefalî adam isteyen vefalî adam olmalı	Vefâlî <u>âdem</u> isteyen vefâlî <u>âdem</u> olmalı
598	Çok riyâkâr var velî görünür İbni Mülcem Ali görünür nev-res	“Çok riyâ-kâr var velî görünür İbni Mülcem <u>iken</u> ‘Alî görünür” - <u>Nevres</u>
603	Ya beni kılma Fuzûlî ki kapundan mahrûm	<u>Yâ Nebî</u> kılma <u>Fuzûlî’ni</u> kapından mahrûm
609	Za’ferân nevi nebâtın hâce-i Nasuraddînidir	Za’ferân <u>nev’-i</u> nebâtın <u>Hâce Nasreddîn’idir</u>
609	Taklîd-i zâğ, kebk-i hırâmânî güldürür	Taklîd-i zâğ kebg-i <u>hırâmânî</u> güldürür
610	Gonca-i la’l-i şeker-handesine gül der iken Yanılıp zâ’ika-i sencân-ı heves-i mül dediler	Gonca-i la’l-i şeker-handesine gül der iken Yanılıp <u>zâ’ika-sencân-ı heves mül</u> dediler
610	Ârızın âb-ı nâdtır güya Zaknın bir habaptır güya	‘Ârızın âb-ı <u>nâbdır güyâ</u> <u>Zekanın</u> bir <u>habâbdır güyâ</u>
610	Âlemler ettim anda temâşâ zaman Nâci fezâ-yı sine-i cihânlar cihânıdır	‘Âlemler etdim anda temâşâ zamân <u>zamân</u> Nâcî fezâ-yı <u>sîne</u> cihânlar cihânıdır

Sy. No.	Yanlış	Doğru
613	Zehî tasavvûr bâtil zehî hayâl-i muhâl	<u>Zihî tasavvur-ı</u> bâtil <u>zihî</u> hayâl-i muhâl
613	Zekâ bir ş'üledir kim şânu âlîdir tenezzülden	Zekâ bir <u>şu'ledir</u> kim şânu 'âlîdir tenezzülden
614	Medh ü zemm avâm ile kat'â Şâd ü me'ûs olan hakîm olamaz	Medh ü <u>zemm-i</u> 'avâm ile kat'â Şâd u <u>me'yûs</u> olan hakîm olamaz
615	Rûy-ı zerdim peste-i leb-bestesin handân eder	Rûy-ı zerdim <u>piste-i</u> leb-bestesin handân eder
616	Zevk ü gam dehr ile ne şâd ol ne mükedder	Zevk ü <u>gam-ı</u> dehr ile ne şâd ol ne mükedder
617	Evvelen semini subha misâl Eylesem zîb-i rişte ebcâl	<u>O le'âl-i semîni sübha-misâl</u> Eylesem zîb-i <u>rişte-i ibcâl</u>
618	"Zinhâr o müdâhinlere aldanma fatîn ol / Zinhâr ez karîn bed zinhâr" – Sa'dî. Kötü mekkârından sakın sakın.	"Zinhâr o müdâhinlere aldanma fatîn ol" "زينهار از قرين بد زنهار - سعدى" Kötü <u>mukârinden</u> sakın sakın.
619	Zuhhâd çekilsin gelecek meclise ney mi Peyveste-i eflâk olacak nar'a-i hay hay	Zühhâd çekilsin gelecek meclise ney <u>mey</u> Peyveste-i eflâk olacak <u>na'ra-i hey hey</u>
620	Zillet-i erbâbî olur bâb-ı ilâhîde azîz Halk-ı câmide baş üzere götürür pâpûşîn	<u>Zillet erbâbî</u> olur bâb-ı <u>îlâhî'de</u> 'azîz <u>Halk câmi'de</u> baş <u>üzre</u> götürür <u>pâ-pûşîn</u>

Sonuç

Lügat-ı Cûdî, ihtiva ettiği zengin şevâhid kadrosu ile döneminde kaleme alınmış diğer lügatler arasında önemli bir yere sahiptir. Eser bu haliyle hem bir sözlük olup hem de bir nevi antoloji intibayı uyandırmaktadır. Eser müellifinin, Cûdî mahlasıyla şiirler yazan bir şâir olması hasebiyle lügate alınan manzum şevâhidin lâlettayin bir surette seçilmediği hemen anlaşılacaktır. Fakat bütün bunlara rağmen Türk Dil Kurumu tarafından yapılan neşrin sıhhatli bir neşir olmadığı bu makale vesilesiyle bir kez daha ortaya konmaya çalışılmıştır. Netice itibariyle *Lügat-ı Cûdî* kesinlikle tekrar neşredilmeli ve yapılacak neşrin mümkün olduğu kadar hatalardan arındırılması hâtırdan dûr edilmemelidir.

Kaynaklar

- Ahterî Mustafa Efendi (2009), *Ahterî-i Kebîr*, (Haz. H. Ahmet Kırkılıç, Yusuf Sancak), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AYVERDİ, İlhan (2011), *Kubbealtı Lügati Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, (III Cilt), İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar (2007), *Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı Ötüken Türkçe Sözlük*, (V Cilt), İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2007), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- İbrahim Cûdî Efendi (2006), *Lügat-ı Cûdî*, (Haz. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KANAR, Mehmet (2010), *Farsça Türkçe Sözlük*, İstanbul: Say Yayınları.
- KANAR, Mehmet (2012), *Arapça Türkçe Sözlük*, İstanbul: Say Yayınları.
- KARSLI, İlyas (2007), “Osmanlıca Metinleri Anlamada Arapça’nın Önemi – Lügat-ı Cûdî Örneği”, *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.32, s. 45-88, İstanbul.
- Muallim Nâcî (2006), *Lügat-ı Nâcî*, (Tıpkıbasım), İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Mütercim Âsım Efendi (2009), *Burhân-ı Kâtî*, (Haz. Mürsel Öztürk, Derya Örs), İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- NEFES, Eyüp (2007), “Samsun Merkez Kökçüoğlu Mezarlığı’nda Kitabelerinde Şair Adları Bulunan Mezar Taşları”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 24-25. s. 229-246, Samsun.
- REDHOUSE, Sir James W. (1987), *A Turkish and English Lexicon*, (Tıpkıbasım), Beyrut: Librairie du Liban.
- Şemseddin Sâmî (2012), *Kâmûs-ı Türki (Latin Harfleriyle)*, (Haz. Raşit Gündoğdu, Niyazi Adıgüzel, Ebul Faruk Önal), İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- ŞÜKÛN, Ziya (1996), *Gencîne-i Güftâr / Ferheng-i Ziyâ*, (III Cilt), İstanbul: MEB. Yayınları.
- TULUM, Mertol (2013), *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları.

UZUN, Mustafa (1993), "Cûdî Efendi Trabzonlu", *DİA*, C.8., s. 81-82, İstanbul.

YILMAZ, Mehmet (1992), *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Lügat)*, İstanbul: Enderun Kitabevi.